

CONCETTA LA MAZZA

Dincolo de cerul albastru

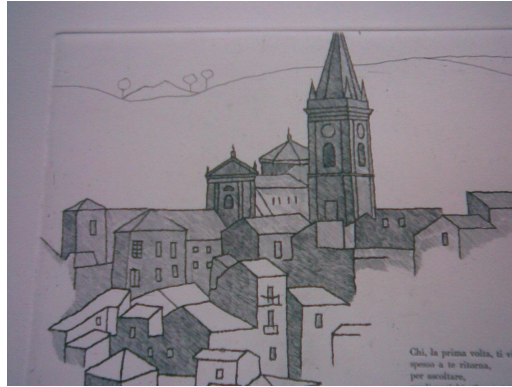

Biografie

Concetta La Mazza s-a născut în Novara di Sicilia în 1936, fiica cea mare a lui Domenico La Mazza și Teresa Correnti. În 1950, după o perioadă dureroasă de "încredințare" mamei materne, s-a alăturat părinților ei în Domodossola, unde locuiește și acum împreună cu soțul ei Giuseppe. Are trei copii: Armando, Luciano și Daniela. Recent, și s-a strecurat în minte dorința de a-și aminti copilăria din Novara și iată nașterea acestui jurnal intim, personal, dar plin de anecdote și referiri la mediul acelei epoci: orașul, mediul rural, oamenii, obiceiurile, tradițiile ale acelui teritoriu în anii întunecați ai celui de-al Doilea Război Mondial.

Energia primordială a scrisului

Micu a Concetta este încredințat unchilor ei și forțat, fără să vrea, să locuiască în Castrangia într-o colibă departe de oraș și de tovarășii ei. Astfel, el parcurge Via Crucis personal în singurătate în anii grei de război între foamă, ignoranță a vremii, superstiții și maltratări. După război, inevitabilă emigrare și începutul firesc dificil în nord.

Toate acestea sunt spuse prin ochii unei fete care revede fazele creațiilor sale în memorie și care cu o prospețime surprinzătoare și un fir subtil de ironie ne redă plină cerea de a citi - în sfârșit - o poveste emblematică a comunității noastre familiale, capabilă să ne miște profund și asta ne aparține fiecăruia dintre noi.

În acest scurt roman al Concettei La Mazza, scrisul subminează orice regulă și revine la origini, eliberat de orice schematism formal, mânat de o vitalitate interioară arcană, devine un râu năprasnic care copleșește totul, este ploaia torențială a sufletului.

Figurile unchilor, Antonia și Michele, sunt memorabile, la fel cum imaginea Novarei rămâne pe cât de generoasă, învluitoare și dulce, pe atât de aspră și dură.

În sfârșit, trecerea dificilă la adolescență când se întâmplă ireparabilul, dar micu a Concetta nu se predă destinului tragic, grație curajului și speranței de nezdruccinat în viitor, grație ochilor ei care au putut privi... dincolo de cer. albastru!

NINO BELVEDERE

"Pentru mine a început calvarul. Probabil că era o zi fierbinte, începea vara lui 1938, aveam doi ani și m-tata a venit să mă ia. Într-o pungă de pânză a pus o bluză și două perechi de chiloși, apoi ne fiind tot ce am plecat din casă. Eram atât de mic încât nu îmi puteam da seama că Via Crucis avea să înceapă în acea zi."

Dincolo de cerul albastru

Capitolul unu - Casa patern

Deocamdat este o ruin veche nelocuit , în bu it de pânze de p ianjen i roat de molii dar, cu mult timp în urm , în Novara, ora întins sub o fort rea maiestuoas din mun ii Messina, pe o alee din cartierul Engia era o cas în apropiere. fântâna. U a de la intrare se deschidea pe o scar interior care ducea la primul etaj unde se afla o înc pere cu o scândur de lemn: era dormitorul. Ai urcat la etaj i acolo era buc t ria, dac ai putea s -i spui a a. Într-un col se afla o lespede de piatr pe care se aprindea focul i un trepied de fier care era folosit pentru a sus ine oala cu paste. Vis-a-vis, atârdate de peretele negru ca bezn , o lopat de lemn, dou site, una mic i una mare,

cuptorul pentru coacerea pâinii, într-o parte o ladă pe jumătate putrezită, o masă, doi "furrizzi" și niște scaune vechi. În cele din urmă a fost o cameră, cu un mic balcon cu vedere la alee, unde era doar un pat de o persoană. Același gaur era regatul în care locuia bunicul său, vându-l în 1934. Sub scări fusese creată o latrină de piatră cu capac de lemn. Deoarece nu existea canalizare, acestea din urmă trebuie să fi servit la atenuarea duhoarelor care se degajau. Desigur, în casă lipsea apă curentă și curent electric, facilități pe care nici măcar baronii nu le aveau în acele vremuri. Alături era o poartă de lemn care dădea în grindă unde găinile se cocau pe lemn.

În acest colț, din lumea asta, mama mea, care era croitoreasă, locuia împreună cu bunicul meu, doi frați și o soră, toți mai mari decât ea, erau cunoscuți și locuiau tot în Novara. Mama mea era blondă, slabă, foarte fragilă la corp, avea trăsături foarte delicate și ceea ce se remarcă cel mai mult la fața ei, albulă laptele, erau doi ochi mari, albaștri, aproape întotdeauna speriați și triști. Poate că moartea subită a mamei ei, când avea douăzeci și patru de ani, fusese cauza fragilității ei fizice și morale.

La câțiva ani de la moartea bunicii, mama, datorită intervenției uneia dintre năneli sale, și-a cunoscut prințul fermecător. Tatăl meu aparținea unei familii nobile din Badiavecchia, care conducea o tavernă cu un magazin de tutun și produse alimentare. Era o familie de muncitori, iar tatăl meu era un bărbat, din toate punctele de vedere, foarte frumos, înalt, întunecat, încrezător în sine și întreprinzător. Locuia într-un colț departe de oraș: pe jos, în pas bun, a ajuns în jumătate de oră. Tatăl lui a căutat cărbune. Mama era o femeie dinamică, dimineața a mers la Novara cu cățărul să cumpere articolele pe care le-a furnizat în magazin: tutun, sare și comestibile. S-a îmbrăcat mereu elegant cu un șal mare negru la gât, a cumpărat

i ziarul pentru a înne clienții la curent. Era singurul magazin din
câtun și bunăstarea din acea casă, deși erau opt guri de hrănit,
nu lipsea.

Seara târziu își ar ajuta cu ostentație pe patronii săi de acum
bucuri - și portofelul - diluând vinul cu sifon colorat. Deoarece
copiii nu întotdeauna moțenesc munca părinților, tatăl meu
învățase meseria de cizmar. După o logodnă care a durat câteva
luni, tatăl și mama, odată căsătoriți, au plecat să-și facă cuibul de
dragoste în casa de lână fântâna din cartierul Engia. Exact nou
luni mai târziu am ajuns în această lume și, conform unui obicei
sacru din Sud, am primit numele bunica mea paternă, Concetta.
În ciuda vârstei mele fragede, aveam pielea închisă la culoare și
ridată, plângeam mereu. Bunicul, din moment ce nu aveam
leagăn, a fost nevoit să mă lege ne toată ziua în brațele lui,
noaptea dormeam în patul mare cu tata și mama. Din toate
punctele de vedere, eram foarte urât și insuportabil. Câteva luni
mai târziu, deoarece munca era puțin în ar, tatăl meu a decis
să plece la muncă în Sardinia. Când a plecat pe cealaltă insulă,
și-a lăsat mama cu copilul care plângea și o altă creatură care îi
dădea piciorul în pânțele.

Când aveam douăzeci de luni, s-a născut sora mea Rosa.
Numele era de la bunica maternă. Spre deosebire de Concetta,
Rosa - din nou după spusele mamei mele - era frumoasă, cu un
ten alb și roz, păr castaniu care încadra o față armonioasă
înfrumusețată de doi ochi albaștri frumoși: o floare, ca numele ei!
Atât de mult încât când mama s-a dus la fântână să ia apă cu
Rosa în brațe, prietenii ei au întrebat-o cum a fost posibil să
nască două fiice complet diferite. - Chista cà, Rusina, sì ch'ievi
billicchia, ma l'otra... - Asta, Rosina, da e frumoasa, dar
cealalta... au spus prietenii cu o grimasă. Între timp în această
situație am continuat să fiu nelinițit, de parcă am simțit

premoni ia calvarului meu, pe care, mul umit lui Dumnezeu, am îndurat-o, chiar dac nu cu resemnare.

Pentru a spune restul pove tii, mai întâi, trebuie s i-o prezint pe m tu a mea Antonia, pe scurt, zì 'Ntuoia. Era sora mai mare a mamei mele, între cei doi erau aptesprezece ani de diferen . Era o femeie scund , plinu , cu p rul murdar c zut peste ochi. Fa a lui neglijat p rea mai b trân decât era de fapt i era atât de mult umilin în privirea lui goal . La dou zeci de ani, la vremea respectiv vârsta c s toribil , s-a c s torit cu un v r primar de-al ei, care tocmai se întorsese de la munc în tunelul Sempione, care era v duv i avea un fiu de trei ani. Acest om, unchiul meu Michele, zì Micheri, era un om scund i ar ta ca o copie plebee a regelui Vittorio Emanuele al III-lea, locuia într-o cas pe care o de inea pe o strad a ora ului care era foarte caracteristic pentru treptele l ime de aproape doi metri.. Era o cas frumoas . La parter se afla tâmplaria cu un teighea central mare cu menghin , dou dulapuri de perete în care inea râpele, daltele, gle urile, uruburile i necul, un strung pentru rotunjirea picioarelor meselor pe care le construia, un pentru ascu it rabe i lame, o sob cu lemne cu o crati pentru lichefiat lipiciul, scânduri îngr m dite peste tot, câteva fer str i prinse de perete, ni te vesele norocoase precum potcoave, coarne de capr i piei de estoas , pe scurt, unul din acele locuri care prin acum apar in doar lumii amintirilor.

O scar de lemn ducea la primul etaj, unde erau dou înc peri spa ioase, cu gresie, un lux pe vremea aceea, un bufet f cut de unchiul meu, o canapea, o mas i ni te scaune esute cu rafie, un fel de funie vegetal . De pe balconul cu vedere la strad la mijlocul lunii august, când procesiunea Adormirii Maicii Domnului urca spre Aba ie, se putea atinge cu mâna capul încoronat al Madonei. Pe de alt parte, de la etajul doi se vedea pe Rocca

Salvatesta și vizavi, printr-o crăpătură dintre case, se putea admira peisajul splendid al munților care se prelungea treptat dincolo, dincolo de cerul albastru, până ajungeai la mare unde, mai ales în zilele răscoase de prim vară când nu era ceață, se vedea Vulcano la marginea orizontului și apoi Lipari, Stromboli și toate celelalte insule: un spectacol natural, o carte poștală multicoloră sclipitoare.

O altă scară urca la primul etaj, unde se aflau bucătăria și dormitorul, primul fiind foarte spațios și dotat cu un cuptor cu lemne pentru pâine și o sobă de cărăbune din fontă pentru gătit. A fost, fără îndoială, o casă frumoasă, în afară de inconvenientul bucătăriei fără chiuvetă cu scurgere pentru a face treburile casnice mai esențiale. În acele vremuri, unele facilități erau încă neconcepute. De fapt, apa a fost luată de la fântâna publică într-un litru de zinc și apoi dusă la etajul doi unde a fost turnată într-un lighean mare de teracotă pentru spălarea vaselor. Deoarece nu era scurgere de la chiuvetă, apa din bazin a fost adusă înapoi la parter și aruncată în toaletă. Pentru o femeie a fost o muncă foarte oștitoare. Condiția servilei umilitoare, aflată la limita oricărei rezistențe umane, a atins apogeul la ora cincei când mama Antonia, din respect pentru soțul ei, a fost nevoită să mănânce din aceeași farfurie în care mâncase înainte și poate că finul a repetat același lucru, dar nu am o amintire anume despre asta.

Unchiul Michele era un om posomorât și morocnos la fel de muncitor, pe atât de prost, în loc de inimă avea un ciocan de gresie. În ochii lui nu am văzut niciodată o licrire de tandrețe sau compasiune față de ceilalți. I-a separat mama acasă pentru a avea grijă de fiul ei, trebuia să-i pregătească mâncarea, să-i fie servitoare și să spună mereu da, da, da. Nici măcar nu putea să privească afară pe balcon, altfel ar fi necazuri, în timp ce aproape

în fiecare seară, după muncă, mergea cu prietenii la cârciumă să bea.

Venea acasă clatinându-se, umezit de sudoare și cu o respirație împuțită care era imposibil de a fi în preajmă. În schimb mîtușă mea, lângă lumina cu ulei, l-a așteptat pînă noaptea târziu, fără mîncare și mîncă. Când micul rege s-a întors - de multe ori nici nu avea puterea să urce scările - epuizat, s-a abandonat pe bancul de lucru prăfuit și a stat acolo toată noaptea să se trezească. Cu toate acestea, tanti Antonia l-a acoperit cu o haină și s-a așezat cu drag lângă el să-l vegheze pînă dimineața. Astfel au trecut anii ei, în schimbul unui asemenea devotament, nici nu a putut merge să-și viziteze rudele pentru a evita scenele. El, gelos, meschin și îndrăzneț, s-a dus să-și cumpere firul de încredere, piepteni, agrafe de păr și alte lucruri, pentru a o împiedica să iasă din casă. Când au fost invitați la o ceremonie de nunt, unchiul Michele nu s-a întors acasă decât în ultimul moment și mîtușă Antonia nu a putut merge singură pînă când rudele nu au reușit să-și dea de urmăsoare. Din când în când au reușit să-l convingă, alteleori a sosit la timp dar apoi, în mijlocul petrecerii, a dispărut și tanti Antonia, dezamăgită și nemulțumită, s-a întors acasă toată mînia mînia. De-a lungul timpului a acumulat amărăciuni și tristețe, neputînd să se dezvolte nimănui pentru că era izolat, a fost pradă unor dureri de cap și dintr-o groază care o chinuiau săptemîni întregi.

Într-o zi un vecin, atît de bun și de evlavios, l-a chemat pe zio Michele și i-a reproșat toate relele tratamente pe care le-a făcut să sufere soția sa: - Ar trebui să-și fie rușine - ipse ea la el - fîcînd o astfel de femeie să sufere... Antonia trebuie să sufere. Iar niște aer, nu trebuie să o segregă acasă, ar trebui să iasă, să meargă la liturghie, să meargă la rude, așa cum face toată creștinii. Mai presus de toate, are nevoie să meargă, numai așa va scăpa

durerea de cap...- vecina a făcut o scurtă pauză, apoi a continuat spunând: - la mai puțin de o oră de aici, mergând pe o cale de câmp, avem niște pământ și o casă foarte modestă cu bucătărie sub acoperiș și încă o încăpărie ușor umedă care poate fi folosită ca dormitor vara. În acest ținut sunt plante de aluni, smochine, mandarine, nespice, struguri, zizzole, mere, pere, măslini, pe scurt, orice lucru bun.

După cum îți vedeai, după moartea fratelui meu, trebuie să am grijă de mămăta mea și nu mai pot avea grijă de rural, așa că m-am gândit să-l vând. De ce nu-l cumperi? Așa că soția ta ar putea să respire aer curat... Unchiul Michele a ezitat inițial, dar apoi a mers să-l viziteze și chiar s-a convins să-l cumpere. În scurt timp contractul a fost stipulat și proprietatea a devenit a lui. Astfel, soscrua lui Vittorio Emanuele al III-lea, din ce în ce mai isteț și perfid, i-a propus mămății Antonia: - vei învăța să culegi smochine și săle usuci. Când trebuie să veșpălași hainele, vei coborî la râu și vei obține apa de care ai nevoie pentru băutură și gătit, stăpânind o groapă în nisip pentru a o purifica. Ne-am putea retrage străim la țară: voi lucra ca un tâmplar pentru familiile care locuiesc în căminele din apropiere San Basilio, Vallancazza, Badiavecchia și Piano Vigna. Va fi incomod iarna când râul se va umfla cu apă, dar vei depăși acest obstacol. Tu, pe de altă parte, te vei putea bucura de peisajul rural. Cu privirea coborâtă, încercând să-l liniștesc, mămății Antonia făcu ce i s-a poruncit: - Cuomu tu voi, eu fazzu.- Cum vrei, o fac, răspunse bietul ascultător.

Capitolul doi - Din această lume

La începutul prim verii anului 1936, biata femeie și unchiul Micheri s-au mutat la Castrangia, la ar , lâng albia pârâului. În diferitele c tunc din Badiavecchia, San Basilio și Vallancazza s-a r spândit vestea c , în orice caz, el era disponibil și oamenii l-au chemat pentru lucrare. În acele vremuri exista obiceiul, chiar dac ast zi poate p rea ciudat, ca atunci când aveau nevoie de o mas , de o fereastr , de o u sau de un dulap, chemau tâmplarul și îl g zduiau în casa lor: improvizau un banc de lucru și asigurau lemnul necesar. Unchiul Michele a adus sculele și a r mas la fa a locului pân la finalizarea lucr rilor.

L-au chemat să taie un copac și l-au l sat să se usuce câ iva ani. Trunchiul copacului a fost apoi montat pe un perete. Tâmplarul inea fer str ul de sus și un asistent dedesubt: "Serra serra mastro dascio che dumŁ fagimmo a cascia" (V zuse, mare maestru, c mâine vom face lafa).

Trunchiul copacului a fost montat pe un perete. Cu un fer str u uria au ob inut mesele și cu acestea au construit ferestre, paturi, dulapuri. Pentru a face treaba asta, s-a trezit la 4 ani și a plecat cu sacul și fierele de c lcat. Când a ajuns la el acas , clien ii i-au oferit lapte proasp t muls cu ceap și o pâine. La amiaz , o

farfurie cu paste și o bucată de brânză. La amurg a încetat să lucreze și i-au dat ca prim avans pâine de cas înainte de a achita factura duminică la Novara.

Au trecut câțiva ani și fiul său, Turillu, a crescut și a înțeles de la sine că nu intenționează, pentru nimic în lume, să-și petreacă restul vieții izolat la țară. Învășase meseria tatălui său, dar dorea să se specializeze și să devină ebanisier. A reușit să-și convingă tatăl să-l trimită într-un oraș în care exista posibilitatea de a învăța acea artă. S-a mutat la Catania și după doi ani de ucenicie a devenit foarte bun, s-a simțit pregătit să facă acea meserie, iar de când avea nouăsprezece ani a crezut că a venit momentul să-și întemeieze propria familie. Cunoștea de ani de zile o fiică de cioban și s-a hotărât să se căsătorească, dar a fost împotriva voinței lui Zi Micheri care i-ar fi dorit ca fiul său să se căsătorească cu o femeie din casta lui. În acele vremuri, incredibil, dar era așa: pentru un meșteșugăruș să se căsătorească cu fiica unui cioban era un mare motiv de dezonoare. Între tatăl și fiul a apărut brusc un mare conflict care l-a determinat pe Turillu să se desprindă definitiv de tatăl și mama vitregă. Cu noua sa familie a părăsit țara și s-a mutat la Como unde a făcut multă avere cu munca sa.

Unchii nu au avut copii, așa că, odată cu plecarea lui Turillu, au rămas definitiv singuri. Cea care a suferit cel mai mult din cauza acestei izolări a fost mămăta Antonia care a stat toată ziua vorbind cu prietenii, muștele și animalele care bâzâiau în jurul ei. În acea țară, nu a avut ocazia să vorbească cu nimeni. Doar cu ocazia unor sărbători importante precum Crăciunul, Paște sau sărbătoarea Madonei Assunta de la mijlocul lunii august a avut ocazia să meargă în sat să o viziteze pe mama. La una dintre aceste vizite, după ce s-a plâns mult vreme de starea ei, i-a propus surorii ei în căsătorie: - Drag

Tereza, am observat că cu două fete ai prea multe probleme, încredințezi-mi pe Concetta ca să fii mai liber să devota-te celui mic. O voi duce în mediul rural unde aerul este mai frumos și îi va face bine - Mama a fost inițial nesigură, dar apoi, ca întotdeauna, având în vedere natura ei ușor condiționată, în spatele insistențelor presante a surorii ei a fost de acord.

Calvarul a început pentru mine. Probabil că era o zi fierbinte, începea vara lui 1938, aveam doi ani și m-tata a venit să mă ia. Într-o geantă de pânză a pus o bluză, două perechi de chiloși și ne fiind tot ce am plecat din casă. Eram atât de mic încât nu îmi puteam da seama că Via Crucis avea să înceapă în acea zi. Am mers de-a lungul pistei de catâri până după o jumătate de ora sau poate mai mult am ajuns în acest loc solitar cu numele nu tocmai liniștitor de Castrangia (Cassandra!) parcă pentru a vesti nenorocirea, pe scurt, numele era deja un întreg program, chiar și dacă n-a putea să-mi dau seama la momentul respectiv. Soțul m-a primit inițial, m-tata îmi cumpăra din când în când niște dulciuri pentru a-mi cântăgă simpatia și când mă însoțea la Novara să o vizitez pe mama a insistat mereu că nu trebuie să merg acasă, dar era mai bine să cresc cu ea care era singură și că va fi mama mea. Nu puteam face altceva decât să mă supun.

Între timp, tatăl meu s-a întors din Sardinia, a stat doar o săptămână, câștigându-și mâna înșurubată pe mama mea, și a plecat din nou. Eram în 1939 și în anul următor s-a născut Antonietta. Îmi amintesc încă vag că m-tata Antonia m-a dus la Novara să-mi vâd mama și am vizitat-o pentru prima dată pe sora mea. Voiam să stau acasă să o îmbrățez pe micuța Antonietta, dar m-tata mea, din ce în ce mai stăpână pe viața mea, în epitetul ca un soldat, mi-a spus: - Turnemmu a casa, ti fazzu eu 'na bella causitta - (Hai să mergem acasă, am să am grijă de tine o papusa frumoasă).

Când am ajuns la casă, mi-a pus în brațe o cârpă "causitta" cu ochii vopsi în roșu, înspăimântător. M-am speriat. A fost o perioadă în care am plâns mereu pentru că îmi doream să mă întorc în Novara la bunicii și mama mea, dar nu era nicio modalitate de a o convinge pe Zi Antonia: inima ei era împietrită și surdă la fiecare plângere a mea. În primii trei ani am petrecut mult timp în casa de la arde din Castrangia, unde nu era un suflet viu, doar rar vedeam turiști în casele împărățite.

Duminică mergeam în sat și mergeam să-mi vizitez mama, surorile mele mici și bunicii materni. Bunicii erau un bărbat drăguț, cu mustață. Purta cu el o cutie de snuff pe care o adulea din când în când. Iarna mă lua sub mantie și mă ducea în piață să cumpăr niște dulciuri și să gust vinul la cârciuma "Sciancaditta" de deasupra spitalului. Seara ne-am întors la Castrangia.

În unele seri, unchiul meu mergea să repete cu formația, unde cânta la trombon, apoi se opri să bea la han și se întorcea vioi la arde. La 500 de metri de Castrangia a început să spun "Concettina, 'ntoia...". Acasă, între timp, matusa pregătise oala de pamant pentru a încălzi apa pe trepied. La jumătatea gătitului, a turnat un plin de apă clocotită, poate că să arunce vinul. Într-o tigaie de fier, matusa a pregătit ceapa cu roșiile pentru a asezona pastele. Ceapa era puțin fiartă și m-a făcut să vomit. "Mâncă-i, c'altfel iau cureaua și v' dau cadavrele...".

În acele vremuri, o femeie de origine venețiană era moașa lui San Basilio. Când râul era plin iarna, unchiul Michele îl căra pe umăr (a ciancalea) pentru cumpărături în farmacia din Novara. Se oprea acasă și spunea "Antonina, dă-i un al că e frig". Biata mamă, nu știu dacă a înțeles că era iubita lui Michele.

Aveam acum cinci ani, izolat în mediul rural, fără să vorbesc

cu nimeni, devenisem ca un animal sâlbatic. Mi-a fost rușine de toată lumea. Când am fost la Novara m-am ascuns pentru că îmi era frică de oameni. Vecinii îmi-au dat seama de această transformare și aș i-au sfătuit pe unchii mei să mă trimită la grădini. Din fericire, unchii au fost convinși. Așa că într-o dimineață mătușa l-a trimis pe unchiul meu Michele să-mi cumpere un biscuit și să-l pună în coșul alb de paie pe care mi-l dăduse bunica mea tatăl. Împreună cu biscuitul a pus un ou proaspăt. M-a însoțit la grădini a situat lângă mănăstirea satului. Când călugărișii au deschis ușa să mă urmeze, am început să îmi plâng. Prins de frică, am aruncat coșul pe jos, oul s-a spulberat și am plecat să mă murdăresc podeaua peste tot. Mătușa m-a pedepsit cu o palmă puternică și m-a dus acasă. Așa că prima mea zi de grădini s-a devenit și ultima mea.

S-a întâmplat, de la patru ani, ca unchiul meu să zică: "Concettina, du-te la Novara să-mi ieși niște carmieri (calmante) pentru durerea de cap". Am alergat ca un dihor pe pista de catări, am trecut prin cartierul Greco, uneori m-am oprit la fântână să-mi potolesc setea, și am ajuns la farmacia "du Surcittu". El, farmacistul, uimit, le-a spus prietenilor săi că în scurt timp mă duc și mă întorc din Novara ca un fulger. La cinci ani m-au dus la Barcelona la rude îndepărtate. Acolo am văzut și mi-am ascultat surpriza pentru prima dată... radioul! Ne-am dus și la un magazin să cumpărăm o bucată de pânză de culoarea bobului de mazăre. Asistentă de vânzări a propus: - Cumpără și pălăria și esarfa albă. Până la urmă s-au convins și vânzătoarea ne-a dat gratuit două resturi de satin albastru strălucitor și albastru deschis. A doua zi i-am dus esurile mamei care a făcut hainele în câteva zile. Duminică m-am simțit ca fiicele marchizilor și baronilor Novarei.

În iarna anului 1941, în plină război, tatăl meu, după ce și-a terminat munca în Sardinia, a hotărât împreună cu un prieten

de-al s u s - i caute avere într-un ora din nord i s tr iasc ocupându- i vechiul job de cizmar. În aer era senza ia c mama vrea s se al ture tat lui meu i am fost deranjat de asta, atât de mult încât într-o zi m-am strecurat sub patul lui, m-am dezbr cat i am observat cele dou boabe de orez ale viitoarelor sfârcuri cu cruste pentru c m tu a mea nu m-a sp lat niciodat . Le-am scos violent. Îmi amintesc c am v zut sânge pentru c m-am r nit. Mi-am pus c ma a de pânz de care era nevoie zi i noapte, apoi rochia i nimeni nu a b gat de seam .

Înainte de a pleca, mama a încercat s ias în ordine din casa bunicului, iar bietul a r mas singur. S-a gândit s pun lumin electric , în acele vremuri apanajul domnilor. Anterior, "u lusu" era folosit pentru petrol. Unchiul Michele s-a sup rat: câteva zile mai târziu l-a sunat pe rând pe electrician i l-a pus i pe el s -i monteze lumina în cas , a a c când am plecat în sat m-am bucurat i eu de pu in lumin pe sc rile abrupte de lemn. Când trebuia s merg la toalet (a latrea), practic o simpl gaur care se afla la parter în spatele laboratorului s u, mereu erau stivuite al turi de sicrie, pe care unchiul meu le construia pentru a fi gata la cerere.

În diminea a zilei de 1 martie 1942, îmbr cat în satin albastru cu mâneci albastre deschise, împreun cu unchiul i bunicul meu Tore, mi-am înso it mama i surorile mai mici în Piazza di San Sebastiano prin po t , adic da, cu autobuzul, care i-ar duce la gara Vigliatore. Sora ei, Rosa, în vârst de 4 ani, nu a vrut s urce i pentru a- i convinge unchiul a spus: - dac nu urci, vei fi ietto du pidti - (î i dau doi far i).

Eu, cel mai mare, influen at de m tu a mea, nu am plecat i am r mas în Novara. Nu m puteam opri din plâns. Am c utat mângâiere în bra ele bunicului meu. i el a r mas singur i pentru ziua aceea am stat cu el s -i in companie. Dup vreo

douăzeci de zile a sosit prima scrisoare a mamei, care povestea despre succesul călătoriei. Tata o lăsa să sească un apartament confortabil, cu apă în casă și o sobă pe gaz, o noutate pentru ea. Continuând povestea, a doua zi după sosirea ei chemase un coafor în casă să-i facă o tunsoare la modă. În sat aproape toate femeile își purtau părul lung cu o tulpă. Pe scurt, mama mea a fost fericită și mulțumită pentru prima dată în viață. La sfârșitul poveștii m-a recomandat mamei mele. Cu siguranță nu și-a imaginat suferința mea în Castrangia.

A doua zi după plecare, mama a Antonia m-a dus înapoi la arși și i-a spus soarelui ei să-mi cumpere cartea de clasă întâi ca să-mi învețe să scriu și să pot urma clasa a doua în loc de prima în octombrie. Săracul de mine: nu mai puteam juca, dar trebuia să-mi petrec timpul scriind lanșete și numere. Din Castrangia, din când în când, profesoara trecea pe lângă ea întorcându-se de la San Basilio, unde preda. Numele ei era Maria, era fiica unui căpitan pe care mama ei îl cunoștea. I-a oferit un pahar cu apă. Între timp i-am arătat caietul și ea m-a mângâiat. A scos din geantă un creion roșu și a scris "brava". Ce bucurie, ce fericire să-mi vezi lăudat, ceva extraordinar pentru mine. Am devenit din ce în ce mai melancolic, i-am rugat să-mi ducă la unchi și bunicii paterni, dar mama a spus că nu e nevoie.

Îmi era teamă că a putea să le spun cum am fost tratat în hrănit. Într-adevăr, mâncarea nu era suficientă pentru o fetiță care trebuia să crească și să se dezvolte: dimineața mi-au dat o bucată de pâine tare cu niște brânză, la amiază o salată de roșii și două măsline. Seara, când soarelui ei era acolo, mama a Antonia a gătit niște paste cu un sos improvizat făcut cu ceapă crudă. Dacă nu l-am mâncat, riscam să iau o bătăie. Ca să varieze unele seri, găteau paste și fasole sau un fel de mămăligă moale. Abia de Crăciun, de Revelion, de Carnaval și de Paști omorâu o găină

sau un iepure. În ianuarie au omorât un porc din care făceau salam picant și untură, dar trebuia să se consume cu picur toare altfel nu erau de ajuns pentru tot anul. Din când în când în zilele de duminică unchiul îmi cumpăra tripa murdară care doar gândindu-mă la asta, chiar și acum, mă face dezgustat, sau intestine rulate pe o ramură de plop trunjel, stigliole, care apoi erau prăjite. Toate erau mâncăruri ieftine pentru că, după ei, n-ai trebui să fii risipitor ca bunicii tăi și mi-au tot repetat: - Vezi, au mereu tigăni pline cu cârnați și stoc de pește, mă nânc și beau. Trebuie să stai departe de acei oameni - au spus ei -. Unchii mei se temeauă că alte rude mă vor convinge să insist să mă alăturăm mamei și tatălui meu pe continent. Au muncit atât de mult să mă facă să-și urască, încât uneori, întâlnindu-i, îmi pun mâinile peste ochi ca să nu-și vadă.

Sosise septembrie și trebuia să dau examenele de admitere la clasa a II-a. Unchii m-au dus în sat, s-au sfârșituit cu portarul să fie cu ochii pe mine, cu profesorul pe care urma să o am în clasa a II-a și cu profesorul comisiei de examen. Toți au adus cadouri cu ouă pentru a-mi asigura promovarea. Nu am avut niciodată contact cu acei oameni, sala de clasă avea mai multe birouri din lemn cu două locuri cu călimerie. Erau și alte fete cu mine care îmi susțin examenele de recuperare. M-au pus să rezolv adunarea și scăderea pe tablă. Atât călimărea, cât și tabla erau complet noi pentru mine. Tremuram ca o frunză de frică și de jenă, nu știam să rezolv operațiunile, pentru că m-tua a Antonia mă învățase doar să scriu numerele de la unu la zece. Mi-au cerut apoi să scriu o propoziție, un gând mic în caiet, dar nu știam de unde să încep. Când acele necazuri au trecut, portarul m-a dus acasă. M-tua a ei a întrebat-o cum a decurs testul și portarul a răspuns că nu a mers prea bine, dar că judecata finală revine profesorilor.

În mod surprinzător, rezultatul a fost pozitiv și am fost admis în clasa a doua: eram pregătit să merg la școală, dar a apărut problema mamei. Unchiul Michele se dusesse la magazin cu o zi înainte să cumpere o rochie de material negru. Mama Antonia mi-a făcut o uniformă într-o zi. Era nevoie de mai mulți bani pentru a cumpăra servietă. Unchii mei aveau bani, dar aveau o obsesie de a economisi, așa că el, avarul, s-a priceput și mi-a făcut o servietă din placaj cu o clemă pentru fereastră. Nici măcar nu mi-au cumpărat un pix. Unchiul său a făcut una dintr-o bucată subțire de lemn, cu un vârf atașat la capăt. Cele două caiete și creionul nu le-au putut înlocui și au fost nevoiți să le cumpere cu forță. La 1 octombrie a celui 1942, mama mea m-a însoțit la școală. Mai întâi se dusesse la podestă să ceară un certificat de naștere pe care școala îl solicita, deoarece nu eram în clasă. Profesorul a fost plin de bunățate și m-a primit cu simpatie, dar mi-era frică de ea poate pentru că în loc de brațul drept avea o proteză de cauciuc din cauza unui accident petrecut în copilărie în fabrica de paste tatălui ei. Mi s-a atribuit un loc în primele bănci. Noii mei însoțitori, care nu mă vizuseră cu un an înainte, au fost intrigati de prezența mea și au mormăit între ei: - Ma covești este cauza asta sicca-sicca? - (Cine este această fetiță slabă și slabă?). Eram foarte intimidat și rușinat, nu puteam să deschid gura și nici nu am răspuns la întrebările pe care mi le-a pus cu drag doamna profesoară.

Eram un copil slab și nu aveam curajul să cer să ies la pipă, odată, m-am făcut pipă. Așa că, când am ajuns acasă, mama m-a bătut pentru că a trebuit să-mi spele rochia care, în orice caz, nu se va usca la timp pentru a doua zi. Zilele treceau și de fiecare dată s-a întâmplat același lucru. Când profesoara a aflat despre asta în mijlocul zilei, m-a trimis la toaletă, dar uneori a uitat și am făcut-o din nou. Însoțitorii m-au ignorat și au evitat de

parc a fi fost chinuit și nici nu au încercat să se împrietenească cu mine.

Se cunoșteau pentru că s-au întâlnit în sat, în timp ce eu a trebuit să merg aproape o oră ca să ajung la casa de la arși de aceea nu am avut ocazia să mă împrietenesc cu ei. Unchii veneau în sat doar duminică să se întâlnească cu prietenii și petreacă câteva ore fericite cu ei în fața unei sticle de vin. Dar de cele mai multe ori mă duceam acasă pentru a primi ordine de lucru pentru soțul ei. La vârsta de șase ani obișnuiam să merg pe calea lungă de câțori în sus. La jumătatea drumului m-am oprit să iau un buchet de violete înconjurat de frunze pentru a le oferi profesorului.

Am ajuns la coală epuizat. După amiază mă întorceam la arși însoțit de ciripitul asurzitor al cicadelor și de un soare arzător, fără să întâlnesc vreodată un suflet viu.

M-am închis în acea colibă și am rămas singur să fantezez despre mine în acea atmosferă nu prea senină cu mamea mea care era din ce în ce mai strictă cu mine. Unchiul, după muncă, mergea aproape întotdeauna la cârciumă și venea noaptea târziu acasă, mereu beat. Uneori, mai bine decât de obicei, se rătăcea și nu venea acasă. Mamea lui și câțiva vecini au mers să-l caute în miez de noapte de-a lungul pârâului la lumina felinarelor. Când l-au găsit prăbușit pe pământ, l-au convins să plece acasă.

Între timp, nu puteam face nimic bun la coală. La sfârșitul primului trimestru profesorul a împărțit buletinele, apoi cu însemnele fascelor și din păcate cu toate subiectele insuficiente: buletinul meu era cel mai slab din clasă. Ca să mă încurajez pe mamea mea, i-am spus că și celelalte buletine sunt ca ale mele și mamea aproape că a luat momeala. A doua zi de zi, m-am încurajat și în clasă am încercat să mă împrietenesc cu niște

colegi. Am vrut s m apropii de ei, dar m-au exclus din conversa iile lor, poate pentru c în ochii lor eram o s rman fat de la ar .

Al treilea capitol - Jocuri pe nisip

În anii petrecuți în singurătate în Castrangia, timpul nu trecea niciodată pentru că singurul lucru pe care se putea face era să asculte toată ziua ciripitul păsărilor și vara ciripitul asurzitor al cicadelor, când sirocco se strecura din mare de-a lungul cursului în zig-zag. A pârâului și a dat foc vâii. Animalele de la fermă erau prietenii mei. Așa că mi-am petrecut timpul visând cu ochii deschiși. Mi-am făcut o lume a mea plecând de la figurile care îmi apăreau pe fundalul cerului sau printre crengile copacilor: animale salbatice care vorbeau, cavaleri pe care i-am înșiră pe marginea Roccai Salvatești și apoi cu magicul meu. Puteri le-am făcut să cadă, le-am privit anihilate de frică. Apoi am transformat Stânca într-un dragon care s-a desprins brusc de munte și zburând sus a semnat groază în toată țara. Am transformat norii, care au devenit bătăie zburătoare și am călătorit pe cer gândindu-mă să trec dincolo de marea îndepărtată, unde mă așteptau mama și surorile mele. Răcii care au ieșit din apă pârâului și s-au umflat pentru a se transforma în animale gigantice care, înaintând în pârâu, au smuls și plantele.

Uneori îmi aminteam de chipul neplăcut al mamei mele Antonia. Ea nu mă iubea, nu mă iubea și eu o uram: mama mă încredinșase surorii ei dar îmi promisese că într-o zi va veni să mă ia: de aceea mă căutam des în copaci, am cercetat orizontul, sperând să o văd sosind pe spinarea unui cal alb cu tatăl meu. În cătunele vecine San Basilio și Vallancazza, bărbarii plecaser cu toții. Au rămas doar femeile, copiii și câțiva bătrâni. Erau sate tătuce pe care viața abia le atingea. Timpul se opri și oamenii credeau că totul se va schimba, că într-o zi, când războiul se va termina, civilizația își va face intrarea triumfală în acel roi de case rătăcite, moarte, sălbătice. Mi-ar fi plăcut să am prieteni, să știu că nu sunt singur și protejat, să știu că mă pot refugia în cutare sau cutare casă. Nici nu aveam dreptul să spun că sunt fărâmițe de familie, că părinții mei erau departe pe malul opus al mării, dincolo de acel albastru nesfârșit, că între mine și ei era ca un munte înalt și de netrecut. În schimb, am fost forțat să locuiesc cu mama mea care mă abuzat. Când mă gândeam la asta și mă văzusem apăsându-mă, mă enervat cu acea voce aspră și brutală. O voce fărâmițată și strigătoare, și insultătoare și prevarice.

Până și animalele se temeau de vocea lui. Numai cu soțul ei și-a coborât creșterea și volumul vocii și s-a schimbat complet, transformându-se în behit de oaie. Mama mea a crezut că o fetiță nu putea înțelege ce se întâmplă în jurul ei. Nu numai că am înțeles totul, dar, mai mult, nu am rămas tăcut sau pasiv. A fost o luptă constantă. O luptă nesfârșită și obositoare. Din când în când mă gândeam la viitor: ea era bătrână și neputincioasă, eu eram tânăr și puternic, dar, în ciuda tuturor, nu mă aș fi tratat rău cu ea, nu era parte din firea mea.

Uneori mă apropiam de râu unde găseam oameni care mergeau să spele rufe, să facă liscia, adică să lăseze ceară afurită și

pe turile, înmuiând mai întâi totul în cenușă. Sau când, după perioada de tuns, veneau să spele lâna de oaie și o uscau la soare pentru a o albi și apoi o foloseau pentru a îndesa saltelele de pat. M-am dus să adun fulgii care au rămas printre pietrele tarmului și cu ei mi-am îmbrăcat papusa de carpa. Când nu am știut ce să fac, am început să ridic pietrele de pe malul pâraului în căutarea crevelor, cu mîna iestrie și-am agățat cu degetele deasupra capului, ca să nu-mi ciupească degetele cu ghearele.. Le-am luat acasă și seara când mami a aprins focul le-am fript și le-am mâncat: pentru mine a fost o cină specială. Uneori, în loc de crabii, de îndată ce piatra era ridicată, saream în sus broaște mici îngrozite, cu un salt vertical, făcându-mi să sar de frică. Am crezut că sunt colegii mei de joacă și uneori chiar mi-a părut rău că trebuie să-i las singuri în întuneric toată noaptea. Când trebuia să plec seara acasă, l-am strigat cu voce tare pe unchiul Michele, profitând de ecoul care s-a creat în vale. Uneori, vara, când era familia Scardino care locuia într-o casă mai la vale, îi vizitam. Am jucat cu Mimma, care era cea mai mică dintre frații.

Pippo obișnuia să construiască scaune și mese pentru păpuși. Ce frumos a fost să petrecem câteva ore împreună. Dimineața m-au sunat când s-au dus pe malul celălalt al râului să ia lapte. Aveau găleata de umplut, "Concettina" s-a mulțumit și-l vadmuls. Stăpâna vacilor, Micca a Cappellea și s-a făcut milă și mi-a oferit o jumătate de pahar. În casa mami mele vedeam laptele de două ori pe an: când făcea biscuiții de Paște când pregătea porumbelii cu oul înel colorat. Când laptele a fiert, l-am degresat până la ultima. În odaia căsuței era patul unchilor, dacă se putea numi pat, cu scândurile puse pe două stâlpi de fier cu saltea de paie, de la cea din parter de cal pe care o lăsașeră la Novara. A trebuit să dorm pe un palet doar cu o pătură militară veche, gras și uzată. M-am culcat într-o cămașă de pânză pe care o purtam

chiar și ziua fără chiloși. Nu se poate descrie frigul pe care l-am simțit în fiecare noapte. Când ploua a fost necesar să se amenajeze recipiente care serveau la colectarea apei care pătungea de pe acoperi. Dacă aveam nevoie să fac pipi noaptea, trebuia să ies din casă și să o fac lângă treaptă. Dacă nu mi-am dat seama, pentru că visam, și o făceam într-o saltea de paie, dimineața luam și o gramă de butoaie. Mătușa Antonia s-a culcat și ea în aceeași cameră pe care o purta ziua, în timp ce unchiul Michele s-a ghemuit așa cum făcuse mama lui.

Ceremonia de dormit s-a desfășurat după ritualul obișnuit: întâi m-am culcat, apoi a venit rândul mătușii, apoi unchiul și-a dat jos pantalonii și chiloșii de pânză cu dungi. Cu camera destul de largă pe care o purta ziua, s-a îndreptat spre pat, a stins lampa cu kerosenă așezată pe o masă, lângă perete. Eu, care eram răuticios, m-am făcut că nu mă uit și m-am uitat oricum cu privirea: când s-a aplecat să stingă flacăra am văzut proiectat pe perete, ca o umbră chinezească, silueta ei cu din-donul atârând. - O, ce tare! spuse el, pentru că tot vinul pe care îl băuse îl făcea atât de fierbinte. Lângă patul lor erau două căști, adică două coșuri mari de trestie în care înneau smochinele uscate. Le-au acoperit cu cârpe murdare și grase, iar peste acestea erau chiloșii curași ai unchiului lor. Într-un cuțel lângă patul meu înneau pâine și o eșarfă pe care mi le înfășurau în jurul capului când mergeam iarna la coală, lenjeria mea și mătușii mele. Le foloseam doar duminică când mergeam la liturghie în Novara. Unchii au spus că nu ar trebui să le punem la arde pentru că le-am fi consumat degeaba.

În ianuarie au ucis porcul. Au făcut cârnați și au sărat untura. Picioarele fierte se înneau într-o oală de lut scufundată în untură. De obicei, erau consumate în luna mai cu fasole proaspătă, deoarece în mod tradițional nu puteau fi consumate mai

devreme. Odată, era aprilie, i-am cerut mamei pentru că îmi era foarte foame și nu țiam ce să mănânc cu pâine. Mama mea a început să îmi spună că sunt nebun. Într-o zi, când mă întorceam de la coală, de-a lungul pistei de catări am întâlnit-o pe Ofelia cu sora ei. Îmi pierduseră mama și se întorseseră cu tatăl lor din Franța.

Erau mult mai palizi decât mine, mi-a făcut milă de ei și le-am spus: intrați unde locuiesc, la ora asta iese mama mea să ia apă, în cuptor e o oală cu mâncare, ia-o, hrănește-te, dar apoi nu nu spune nimic nimănui.- Mi-au mulțumit și, mânași de foame, mi-au urmat sfatul fără ezitare. În mai, când unchii mei gătiseră fasolea, s-au dus să ia picioare de porc și au găsit în schimb doar oala cu untură: crezând firesc că sunt eu, s-au înfuriat multe zile împotriva mea că să mă fac să plătesc. De acea dată m-am simțit foarte mândru pentru că pentru prima dată am avut senzația plăcută că am câștigat o mare bătălie împotriva lăcomiei lor. Din cauza lipsei de igienă, purici au domnit netulburăși în toată casa. Noaptea mă înșepă gâtul și mama mă ungea cu ulei de măsline în fiecare seară pentru a împiedica puricii să-mi sugă sângele. Dimineața gâtul meu părea pictat. La fel ca mama mea, și eu aveam pe duchi, neobișnuindu-mă să mi se plie pe cap. Pe de altă parte, mama mea mi-a făcut bucle în păr și pentru a-l menține pe loc l-a uns cu apă și zahăr.

Colegii mei, în schimb, au fost întotdeauna curățși. Nici măcar cel mai sărac dintre ei nu era la fel de murdar ca mine. Profesorul a contribuit și el la munca de marginalizare, aruncându-mă departe de toți cei din rândul din spate. Corpul meu era de nedescris murdar. Mi se pliau în râu o dată pe an, cu ocazia festivalului Ferragosto, cel mai important din oraș. Odată, când mă gândeam la mama mea, aveam vreo apte ani, am căzut în cenușa fierbinte a brațului. Mi-am ars mâna dreaptă și mama nu mă

duș la doctor, dar mă trata zilnic cu ierburi. Am avut două bule asemănătoare cu două ouă de porumbel, am strigat de durere dar ea nu s-a mișcat niciodată. Pe ream de parcă era mâncată de oareci.

M-am vindecat prin minune după câteva luni și încă pe sturz semnul. În perioada colii, când eram într-o duminică pe balcon, o fetiță care cobora mă întrebat dacă vreau să merg cu ea la o lecție de catehism cu signorina Vincenzina. Nu știam ce este pentru că mama mea mă ducea la liturghie doar cu ocazia celor mai importante sărbători, nu în elegeam că înseamnă să merg la biserică. Vizavi de casa noastră locuia un preot, părintele Buemi, dar l-am întâlnit de foarte puține ori și l-am privit fără tragere de inimă. Mama îmi repeta până la nebunie: "Dacă vorbești cu el, preotul îți va tăia limba". Cu toate acestea, am cerut și am obținut pe neașteptat permisiunea de a lua lecțiile de catehism. M-am trezit imediat în largul meu în acel mediu. Domnișoara mi-a dat o broșură și o revistă. Am simțit o bucurie imensă auzind despre Isus. Într-o zi, el mi-a spus că mă va pregăti pentru Prima Împărtășanie. Am vorbit despre asta acasă și mi-au spus că sunt încă prea tânăr. L-am răspuns, minime, că toate fetele din grup o vor face. În realitate erau deja confirmate, însă domnișoara și cu mine am convenit și am stabilit data cu preotul de San Nicola: ziua de Corpus Christi.

S-a pus problema rochiei albe, dar cineva a anunțat-o pe mama că călugărițele au închiriat-o. A venit ziua mult așteptată: dimineața mă însoțit la postul de la biserică. Ea a presupus că mai sunt și celelalte fete pentru că nu luase niciodată inițiativa de a lua legătura cu doamna catehismului. Dându-și seama că sunt singură, mă insultat: - Mincinos, nepoliticos -. Profesorul meu era și el la liturghie în dimineața aceea cu alți oameni. Unele femei prezente au liniștit-o. A sosit preotul și luându-mă de mână

m-a dus la sacristie pentru spovedanie. Mi-a spus cuvinte frumoase pe care nu le mai auzisem niciodată. Am simțit că zbor spre Rai și mi-am spus: - Nu este adevărat că preoții îți taie limba, dimpotrivă tu și în eleag suferința unei fete -. Dacă a fi putut, l-a fi îmbrățișat și s rutat cu bucurie.

M-a pus să recit cincisprezece Ave Maria în penitență și m-am întors la locul meu. Imediat mătușa mea m-a întrebat ce i-am spus preotului că a stat atât de mult acolo, iar eu: - Doamna m-a învățat că murturisirea este secret -. - Da, dar trebuie să-mi spui prima dată - insistă harpia. În nici un caz. A fost Liturghie, Împărtășania, iar când am plecat m-au forțat să s rut mîna unchiului meu și s spun: - V rog binecuvîntați-mă -. Am început cu bunicul meu, mereu aceeași propoziție, apoi am dat peste toate rudele. Mătușa Gaetana mi-a dat o broșură. Mi-a fost foame, dar nimeni nu mi-a oferit mîncare. De obicei, după ceremonie, se obișnuia să mergem la bar pentru a lua granita cu biscuiți, dar erau luați de mania de a economisi: la prînz mîncam o farfurie cu paste și după-amiaza mergeam la fotograf pentru că rudele au sugerat să trimit o fotografie a mamei.

Terminasem clasa a doua și trecusem cu note foarte mici. În acel an trebuia să stai la artoată vara. Am obiectat: - Cel puțin duminică trebuie să merg la liturghie și să-l văd pe bunicul meu care este singur -. Era un om foarte bun, suferea de astm. Fiica lui l-a neglijat, parțial din neglijență, parțial pentru că a fost condiționat de soțul ei, care era mereu supărat pe vecinii, rudele și socrul lui.

Am luat rufele și fie săptămânii i-am adus pe ascuns mamei de la Micherillo, altfel ar fi necazuri. Nici măcar nu a simțit dragoste pentru tatăl său: într-o zi, o soră vitregă de-a lui a venit la Castrangia pentru a anunța că a murit. "Dacă nu pleci, o să-ți iau un cauciuc la cură" i-a spus el.

Când avea loc o petrecere în sat, membrilor formației muzicale li se oferea "pezzo duro", o înghetată numită așa datorită consistenței sale deosebite. Unchiule Michele nu s-a înțeles niciodată dacă nu i-a plăcut sau pentru că a fost împins la un gest neobisnuit de generozitate. Vazându-mă trec, m-a sunat: "Concettina, vino și ia o înghețată". Și așa am profitat de ocazie să mă bucur de ceva bun în acele rare ocazii.

În urmă cu ceva timp, doctorul Cosentino di Baceno mi-a amintit de un detaliu care se pierduse în memorie. În timp ce trupa cânta pe străzile orașului, copiii au încercat să se alăture paradei. Dar pentru a justifica prezența lor a fost necesar să "cunoască" o componentă. Pentru a dovedi asta, avea o mână în buzunarul jachetei. În felul acesta l-am urmat pe unchiul meu Michele, în timp ce Gianni Cosentino, fiul unui profesor de coal primar și orfan, avea mâna în buzunarul conductorului.

În mijlocul războiului, în Novara au început să cadă câteva

bombe. Toi au fugit i ni te cunoscusi s-au refugiat în Castrangia al turi de noi. Pentru mine a fost o petrecere pentru c puteam fi în companie. Din când în când se auzea fluierul schijelor. Vestea tragic a sosit i c fiul proprietarului patiseriei Orlando a fost sfâ iat de o bomb . Mama din Domodossola, îns rcinat pentru a patra oar , a r mas singur cu Rosa i Antonietta. Tat l meu fusese chemat înapoi în Sicilia pentru a fi bersagliere. La câteva luni dup plecarea sa, a aflat c mama lui a n scut o feti pe nume Emma i c avea posibilitatea s se întoarc acas , deoarece se a tepta s fie scutit cu patru copii.

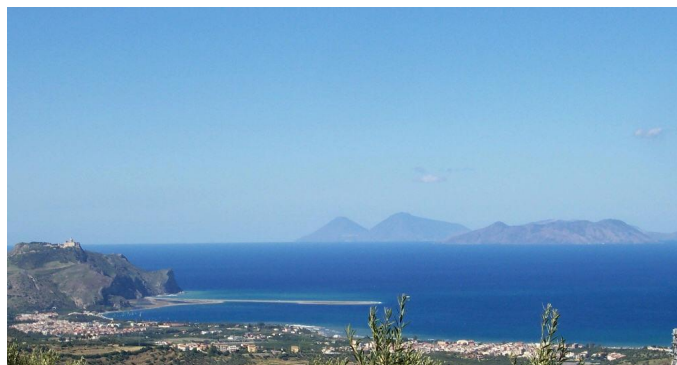
Din p cate, când a ajuns în Domodossola a g sit o surpriz amar : Emma încetase s mai tr iasc dup 12 zile. Dou zile mai târziu a trebuit s se întoarc pe front. Câteva luni mai târziu - a fost perioada de incertitudine i instabilitate care a urmat datei de 8 septembrie - a reu it s scape de serviciul militar i s-a întors la Novara în a teptarea încheierii r zboiului pentru a se al tura mamei sale. A deschis un mic atelier de cizmar. În fiecare zi mergeam s -l v d. Timid, dar iste pentru vârsta mea, am avut intui ia c tata se va culca cu o femeie c s torit , dar cu un so militar. Intr-o zi am intrat in casa de bilete de pe panta din Piazza Bertolami. Persoana de al turi vorbea cu tata. M-am n pustit cu degetele ar t tor i mijlociu îndreptate pentru a scoate ochii tat lui meu care o în ela pe mama. Vecinul a reu it s m re in , în timp ce tat l meu zâmbind mi-a spus "Ocup -te de treburile tale". In 1944 s-a nascut un copil maro, cret ca el...

În Badiavecchia, bunicul patern s-a îmboln vit de cancer la stomac. Am ob inut permisiunea de la m tu s merg s -l v d. Coboram deseori din Castrangia i mergeam pe por iunea de-a lungul râului. Îmi amintesc de el în pat, senin. Bunica era înc ocupat cu magazinul i putea petrece pu in timp cu el. Ea i-a pus o ramur de m slin în mân ca s alunge mu tele, dar el s-a

Întrucât ei nu a mai avut putere și le-am alungat. Pe 2 noiembrie 1944, la vârsta de 66 de ani, a zburat în Rai. Tata era încă în Sicilia. La înmormântare au participat și unchii.

Din când în când primeam o scrisoare de la mama mea. În 1945 tatăl meu s-a întors la Domodossola și în 1946 s-a născut fratele meu Giuseppe.

Capitolul al patrulea - Uleiul, pânzele de pânjen și ochiul r u

R zboiul se d dea peste tot în lume, comunica iile erau dificile i nu am mai auzit niciodat de mama. Din fericire, tat l meu fusese chemat în Sicilia pentru a se al tura corpului Bersaglieri i când a avut câteva zile de libertate a venit s m vad . Din cauza r zboiului erau mul i oameni la ar . Oamenii str muta i st teau de obicei dou s pt mâni, dar apoi ora ul era în pericol de bombardament i preferau s r mân în mediul rural tot timpul anului.

Din când în când m refugiam la acei oameni. Exista o familie cu patru copii care erau mereu bine dispuse, în ciuda lipsei de mâncare. Am v zut l comia unchilor mei care aveau atâtea smochine uscate i nu d deau nim nui: am luat o mân bun i i-am adus pe ascuns. Câteva dintre fasolele pe care mi le-au dat la micul dejun le-am p strat pentru ei. Chiar i pâine tare: o felie pe care m tu a mea a pus-o în buzunar înainte de a merge la coal am împ r it-o cu acei copii i mi-au dat în schimb câteva foi pe care s scriu, m-au pus s m joc pe leag n i unul dintre ei a construit juc riile, scaune i paturi pentru p pu i pe care ea

le-a destinat mie și surorii ei mai mici, în timp ce sora ei mai mare ne-a făcut puștii de cârp.

Se întâmpla uneori să cobor la râu, unde se duceau femeile din cartier să spele rufele cu cenușă, iar eu stăteam în minunam de focul aprins pentru a încălzi apa într-un recipient sus înut cu două pietre mari. Nu am văzut-o niciodată pe matusa mea fiind când aceste operații. Aproape că nu se spăla sau mergea la râu când nu era nimeni prin preajmă pentru a nu-și etala hainele grase și foarte murdare.

Alteori le-am observat pe femeile care timp de două-trei zile întindeau pânza de înțesut acasă pe pietre. Le-au umezit și le-au lăsat să se usuce sub soarele arzător până a devenit alb. Matusa mea suna mereu acasă, dar m-am făcut că nu aud. În vreme de război, nora se întorsese și ea din Torino cu o fetiță. Din respect pentru Salvatore, fiul ei vitreg, a fost tratată ca o regină. În acea perioadă au rămas în sat și pentru ocazie matusa a scos și puștii parfumat, prosoape de înțesat, uscător de vase, fațon de masă și șervețele pentru a face o impresie bună. În schimb, am fost tratată ca o servitoare, fiind trimisă să fac treburi și să iau apă de la fântână, pentru că trimiterea unui oaspete era o rușine.

A venit Crăciunul și, conform obiceiului nordic, mireasa a găsit dimineața un frumos cadou de la Pruncul Iisus fiicei sale: un frumos set de oale și farfurioare pentru o puștie. M-am bucurat pentru ea, dar, în același timp, eram plin de furie, fiind sigur că mi se fi întâmplat niciodată acele lucruri. Eram din ce în ce mai slab. Eram struguri, dar vai și mă nânci: trebuia să mă storci pentru vin. Puteai să mă nânci doar pe cel furat de la vecini. Alunele au fost adunate dar pentru a le vinde. Am mâncat câteva pe ascuns ca veveri ele din puștie dure. Unchii mei cumpărau lapte doar de Crăciun și de Paște pentru a face biscuiți și le-am degresat cu o lingură cât fierbea. Rareori matusa mea îmi pregătea ou prăjit.

Am sperat deseori că o să -mi prajesc : "Să-l lăsmă când avem în gina trece (era un tânr din Messina care mergea prin ar culegând ou , dându-le drept proaspete) noi" Le voi vinde și voi primi banii. A adunat ou le timp de două luni și apoi le-a vândut.

Cei din Messina care au cumpărat ou le, probabil, s-au trezit în mână cu un pui. Smochinele trebuiau sorbite, se puteau mânca doar câteva, celelalte erau lăstate și se usuce la soare pentru a le vinde sau a pstra pentru iarnă . În luna octombrie se înneau castane frumoase seara. Dacă au mai rămas câteva decojite, unchiul meu le-a lăsat pe masă în cameră (nu pe farfurie, ci pe covorașul uns de ulei care picura din lampă) și dimineața, când se trezea la patru la du-te la muncă, m-a trezit și întinându-mi castanele mi-a zis: "la micul dejun". M-am supus și le-am mâncat de foame, dar aveau gust de ulei și inevitabil mi-a dat o durere de stomac. Unchiul s-a lădat în jur: - Îmi iubesc nepoata, chiar îi pregătesc castane când e noaptea târziu -. De fapt, unchiul meu avea urt în ochii lui. Uneori erau galbeni, roșu aprins când era furios: de și mici, acei ochi îi invadau fața. Erau mici și adânci ca niște guri înguste din care scapă ura. Între timp au triumfat dizenteria și viermii. Mătușa mea îmi dădea din când în când câte o linguriță de petrol. Asta în viermii departe, mormănea pentru a se convinge... apoi a început cu "prichentu": - Mazzai un vermu gruossu quennu à pagana, øa u mazzu chi sugnu all Christian. O luridì sentu, o tuesday sentu, o mercuridì sentu, o giuvidì sentu, o vinardì sentu, o sabutu sentu, matteia du jurnu di Pasqua u viermu sturdudu a tierra casca.-

(Am ucis un vierme gras când eram păgân și acum îl omor ca creștin. În Lunea Mare, în Marea Mare, în Miercurea Mare, în Joia Mare, în Vinerea Mare, în Sâmbăta Mare, în dimineața zilei de Paști viermele uluit cade la pământ).

Nu știu cum am reușit să supraviețuiesc.

Aici deschidem o paranteză .

După mulți ani m-a cuprins durerea de stomac. Obișnuiam să fac radiografii cu aparate de mărimea unei încăperi. Mi-au dat niște papule albe să văd dacă există vreun ulcer. Din păcate nu ai putut vedea nimic. Radiologul a spus că este gastrită și mi-a dat niște paliative pentru a calma durerea. Am ajuns în punctul în care nu pot înghiți o lingură de apă. Aveam vreo cincizeci de ani. Paolo, un prieten al lui Armando di Piacenza, mi-a propus să mă duc la un specialist. A venit și el la doctorul Mazzeo. Instrumentul de gastroscopie nu a putut trece de gât. "Nu știu cum să salvez această femeie", a spus medicul, "pilorul este închis". Toți cei care au făcut gastroscopia au ieșit din cameră pe propriile picioare. Eu pe targă cu IV. Doctorul mi-a prescris o cură puternică timp de două luni. Când m-am întors instrumentul încă nu trecea. Un alt leac și mai puternic timp de trei luni.

La cinci luni de la prima vizită, instrumentul a început să spargă pilorul. "Miracol!" spuse doctorul Mazzeo. Odată scos tubul, mi-a pus multe întrebări pentru a înțelege dacă este ceva congenital sau cauzat. Am început să plâng: "Poate că este petrolul pe care Zizi îmi dădea din când în când pentru viermi". Doctorul și-a bătut mâinile în pământ: "Ulei? și încă mai trăiești!". Continuând tratamentele, din când în când am repetat gastroscopia.

Mărturisesc Dr. Mazzeo care mi-a salvat viața, acum după mulți ani mă pot bucura de mâncare doar cu niște medicamente de izolare.

Când cineva a sunat-o de la balcon, mătușa ei își înclină capul învârtit. Apoi au sfârșit-o și ea un pahar mic de ferochin pe

stomacul gol. I-a convins so ul s -l cumpere i diminea a mi-a dat i mie un pahar.

În acea cas , de altfel, domnea i supersti ia. Unchiul a avut mereu b t i de cap de la vinul pe care l-a înghi it, dar dup el cauza a fost deochiul cuiva. Nevasta a trebuit sa-l implora: a luat o farfurie cu apa, a turnat putina sare si un strop de ulei si apoi a inceput cu prichentu pentru durerea de cap: - Oglu biridittu, oglu santissimu, trasi ta sta casa e scaccia stu marocchiu, oglu biriditto ie i i alung aceast mamucca... (ulei binecuvântat, ulei sfânt, intr în aceast cas i alung acest ochi r u, ulei binecuvântat, înt re te-te i alung acest diavol...).

Aceast pat de ulei binecuvântat s-a extins, conform credin ei lor, de ochiul r u. Pu in mai târziu acea ap a fost stropit în cele patru col uri ale camerei i durerea de cap i-a disp rut.

Pentru vindecarea r nilor, pânzele de p ianjen erau asociate cu ulei i o bucat de carne pentru a face bulion. Acest amestec oribil era, spuneau ei, infailibil! Dimineata mi-au dat un pahar cu apa cu magnezie. Dup un timp, tot tremurând, a trebuit s ies în frig ca s m eliberez. Când mi-am revenit m-au trimis la o femeie care f cea trucuri de magie: cu un fir m m sura din cap pân în picioare i cu aceea i m sur bra ele horizontale. Dac lipsea o pies , aceasta evita moartea pentru acel an.

Chiar dac în felul lor unchii aveau credin în Dumnezeu, în Sfin i, în Madona. În fiecare an, pe 8 septembrie, mergeau pe jos la Tindari, la sanctuarul dedicat Madonei negre, aflat la aproximativ patruzeci de kilometri de ora . De la vârsta de cinci ani a trebuit s fac acea peniten .

Cu ocazia pelerinajelor la Sanctuarul din Tindari cu o zi înainte, m tu a f cea capacele (papucii) de cârpe. Unchiul a plecat punctual la vân toare i a adus acas un iepure s lbatic sau doi s g teasc . Pentru a face o impresie bun , m tu a a preg tit i

vinete umplute. S-a privit în oglindă și și-a ters fața cu o cârpă. Pe vremea aceea era în vogă melodia "Dove sta zază, frumuse ea mea", din care am luat obiceiul să-i spun "zizi".

Am plecat spre Tindari pe la unsprezece seara pentru a ajunge în zori. Obosit și epuizat din cauza fragilității mele, am cerut de multe ori puțin apă proaspătă, dar nu au cumpărat-o de la tarabe ca toți ceilalți obosiți: au făcut coadă la singura fântână aflată lângă biserică de la care apă caldă. În niciun caz nu a ajutat să potolească durerea. Conform tradiției, au cumpărat năut, fasole și fasole cannelline, apoi au mers la liturghie, s-au rugat la Madinuzza și la ieșire s-au întâlnit cu sutenii și rudele mele paterne. La amiază ne-am dus să mâncăm sub umbrela din jur. Pentru că eram atât de obosiți, de fapt în ziua aceea erau mereu preparate apetisante pentru a face o impresie bună în fața prietenilor. Prânzul a inclus iepure sălbatic gătit la cuptor, pe care unchiul meu mergea invariabil să-l vâneze cu câteva nopți înainte, vinete și ardei umpluți, struguri și biscuiți de casă. Pentru a ajunge acasă, prietenii au luat un mijloc: mașina sau căruțele trase de cai. M-am uitat, deja resemnat să merg din nou. Numai dacă era un unchi îmi puteam permite să merg la câmpie, altfel era durere.

biscuiti in diverse forme cu oua tari fierte cu apa si inel, ingredient colorant toxic. În Vinerea Mare diminea a, în post, s-au vizitat toate bisericile împodobite cu muguri de grâu, apoi s-au înghi it trei frunze de nepo i (plant medicinal cu miros foarte intens) care garanta bun starea întregului an.

Nu trebuia s munce ti ziua pentru a evita s -l r ne ti pe Iesus r stignit, dac l-ai cusut acul se în epa, dac ai vedea c exist riscul s -i r ne ti trupul i a a mai departe. Pentru acea zi, orice am f cut, nici nu am fost lovit, altfel Isus ar plânge. Sâmb t la unsprezece a avut loc masa p cii i a învierii. To i copiii au adus porumbeii s primeasc binecuvântarea preotului i apoi s o m nânce. Nu am reu it s -mi iau niciodat această satisfac ie pentru c a trebuit s -mi in porumbelul cu dou ou pentru excursia colar care a fost organizat în mar ea de dup Pa te. A trebuit s ofer un ou profesorului. În ziua de Pa ti mi-au cump rat un miel de mar ipan, cel mai mic ca s nu cheltuiesc prea mult. Unchiul era destul de zgârcit încât s -i str luceasc pantofii cu funinginea din tigaia care s-a format pe foc. Dac m tu a tia c o treab s-a terminat i ei pl tesc pentru asta, mi-ar recomanda: - Întreab -l pe unchiul t u dac a adus banii -.

Ea i cu mine aproape c a trebuit s -l ador m ca pe doi sclavi pân când el a fost mi cat i i-a dat zece lire i mie cinci. Nu mi-am putut cheltui banii pentru c erau destina i pu culi ei. Odat i-am spus m tu ii mele c vreau s joc la loterie. Ea a fost de acord pentru c spera s câ tige. A mea a fost o minciun . În realitate m-am sim it i eu afectat la îmbr care fa de înso itorii mei: aveau fuste, dar m tu ii mele nu-i pl ceau i am fost nevoit s port rochii întregi. To i purtau osete de bumbac albe, maro sau albastre pân la genunchi, a trebuit s m mul umesc cu osetele ei portocalii, care costau mai pu in decât celelalte. Le-am purtat deasupra genunchiului sus inute de o band

elastic , dar cea mai mare problemă este că , fără picior, ajungeau până la gleznă . Peste el am purtat o pereche de șosete scurte cu manșete. Eram deja destul de marginalizat și trebuia să mă remarc și la haine. Cu cele cinci lire m-am gândit să-mi cumpăr o pereche mai decentă de șosete pe care să le port dimineața înainte de a merge la curs. Magazinul a fost închis în ziua aceea. Nu puteam să merg acasă cu banii pentru că mătura mea i-ar fi găsit. M-am gândit să le ascund sub o piatră de-a lungul pistei de catâri. A plouat noaptea și fiind hârtie s-au dezintegrat complet, așa cum mi-am dat seama a doua zi dimineața când m-am dus să le recuperez.

Au trecut cincisprezece zile și mătura m-a întrebat dacă am câștigat la loterie. Nici atunci nu am fost sincer și am spus da. Banii aceia nu au venit niciodată . În Vinerea Mare, în timpul procesiunii în cinstea Maicii Domnului, întâlnindu-se cu dascălul, acesta cerut explicații. Muream de rușine. Bineînțeles că nu ția totul, așa că am luat două palme de la mătura mea sub privirea ei severă . Mereu am mers la coală de bunăvoie, dar cu rezultate slabe. Nimeni nu mă înțelesese și am fost mereu promovată datorită recomandărilor, așa că mama era liniștită că mă puneau mereu să studiez. Mi-a fost bine doar cu pisica, până când într-o zi unchiul beat s-a întors din sat cu niște tripa și animalul a luat o bucată să se hrănească. Luând o mușchetă la sat de soldați, l-a ucis în câmpul deschis. Pentru mine a fost o mare dezamăgire.

La treierat mă duceam să culegeam boabele de grâu și orz răsărite în curtea vecinilor, le puneam într-o pungă și le duceam la moara signorei Tindara de pe râu. Am adus apoi fiina la Novara vărului mamei mele care, de profesie, fiind văduv cu doi copii mici, dimineața mergea să strângă lemne în pădure și aprindea cuptorul să pregătească pâine pentru cine i-a adus fiina, obișnuit. Niște bani și puține pâine pentru copii.

În septembrie, când smochinele erau coapte, m-am cîrat în copaci și am adunat fructele gustoase, depunându-le în coșuri de stuf atârinate de crengi cu un cârlig. Smochinele erau tîiate și luate să se usuce la soare pe un baston. După câteva zile s-au uscat. Plantate în coșuri mari, se mâncau iarna. În acele vremuri bune venea să pregătească smochine uscate signora Maria, o vecină de la arde. Mergeam des să o vizităm. A fost mama multor copii. Unul dintre ei, Carmelo, era epileptic. Uneori nu mai era de găsit. Mama îngrijorat s-a dus să-l caute și aproape că m-am amuzat cu ea.

Cînd eram în clasa a cincea, profesoara ceruse să-i anunțăm pe părinți că ne va duce la cinema să vedem filmul "Biețelul alpin". Unchiul: "Nu te duci să vezi mizeria aia". Auzise nepotul preotului de vizavi: "Trebuie să o trimiți, nici eu nu am văzut". Apoi au fost mutați și am putut să plec.

Sosiseră un pachet de la mama cu dulciuri. Am adus câteva la coală. Era o perioadă de foamete și dulciurile erau, de asemenea, insuficiente. Sora profesoarei mele a predat în clasa a patra în timp ce eu eram în clasa a cincea. Am cerut bomboane pentru o fată mai săracă decît mine care era bolnavă și le-am lăsat pe toate pentru ea.

În 1945, tatăl meu s-a întors la Domodossola. L-am revăzut în aprilie 1946 și cu el era și mama mea care a teptat un copil.

Am petrecut zece zile fericite cu părinții mei. Mergeam des la bunici și unchiul meu, așa că am mâncat cît am vrut și am avut multe sucuri de la bunica mea care le-a vîndut. Pînă la urmă mama a vrut să meargă cu ea în Italia de sus, dar mîtușă mea, mereu fals și egoist, a convins-o să meargă cu ea. Am urmat clasa a cincea, mereu cu dificultate datorită fragilității mele. În zilele examenului a venit vestea nașterii fratelui meu mai mic. Toți fericii, dar îmi pare rău în același timp, am plîns de bucurie și

durere. Poate din acest motiv profesoara m-a promovată deși nu a deschis gura despre examene. În acel an au înființat o secție de gimnaziu în sat și aproape toți însoțitorii mei se pregătiseră de examenele de admitere pentru a o accesa. Pentru mine nu existau posibilități: unchiile mele erau convinse că doar trebuie să frecventez școala de coală. De fapt, după terminarea liceului, trebuia să mă duc la Messina pentru mamele. Prinții mei trebuiau să se ocupe de trimiterea banilor pentru cări, nu ar fi făcut nicio cumpăratură. Am tot plâns pentru că voiam să-mi continui studiile. Mi-au oferit apoi posibilitatea să mă înscriu la cursul profesional de doi ani, un fel de gimnaziu foarte sărac de doi ani. Cei mai săraci au mers acolo, în orice caz am acceptat. Mergând înainte și înapoi, dimineața și după-amiaza am participat la curs. Școala era mixtă: cei mai zbuciumați băieți au ridicat mâinile împotriva directorului care predă matematică, i-au împiedicat și pe profesorii de italiană și franceză. Treburile casnice erau învățate fetelor și noțiunile agricole bărbatilor. În realitate, nu s-a învățat absolut nimic. Profitul meu a fost bun fiind timid și cu o mare sete de a învăța.

Înainte de sfârșitul anului școlar, profesorii ne pregătiseră pentru un teatru de caritate. A trebuit să fac apariția îmbrăcat ca un arici de stradă. Așa că plata unchiului era acolo, lipseau pantalonii scurți. Când i-am spus mamei mele, ea a exclamat: "Ești drăguș și cau iunea". Nu m-am răstit: m-am dus la soția frizerului Liezza să-i cer să împrumut pantalonii fiului ei. Așa că, în seara recitalului, m-am îmbrăcat ca un arici de stradă, printre multe aplauze și disperarea unchilor mei, care au fost prezenți în audiență pentru ocazie.

Din păcate, chiar și acei doi ani au trecut și am terminat școala pentru totdeauna gândindu-mă că am rămas la fel de ignorant ca și mai mult ca înainte.

Capitolul al aselea - V rog s m ierta i (Lumina stelelor)

Aveam doisprezece ani când, în august, mama a venit s m viziteze cu tat l meu i fr iorul meu pe care i-am v zut pentru prima dat . V zându-i chipul mic m-a f cut fericit i îmi amintesc de acea zi ca fiind una dintre cele mai bune zile din via a mea. P rin ii mei erau hot râ i s m ia cu ei pentru a m duce înapoi la coal , dar m tu a mea i-a distras pentru a enea oar de la idee: m-ar fi trimis s fiu croitoreas cu perspectiva de a înv a bine meseria. i a a s-a întâmplat, împotriva voin ei mele. P rin ii mei au plecat i eu am r mas ca un idiot în Sicilia. De atunci nu am mai avut pace i am plâns mereu pe ascuns. Unchii mei au spus c p rin ii mei cu siguran nu m-ar fi iubit a a cum au f cut ei, c m-au crescut ca pe o fiic (o fiic ar fi trecut cu siguran prin acelea i dureri ca i mine). Într-o zi, m tu a mea s-a dus la cea mai bun croitoreas din ora , unde i mama mea înv ase meseria, s o întrebe dac m angajeaz . Croitoreasa a r spuns c are deja opt fete i nu poate cre te num rul. A doua zi m tu a ei i-a adus ni te ou s o conving i i-a spus: - Întoarce-te peste o lun , poate c unul dintre ucenici pleac la Torino i mai este un loc liber pentru nepoata ta -. Punctual, dupa o luna m-a trimis

matusa la laborator. Domni oara, care nu avea mai mult de un metru și jumătate, mi-a primit bun venit: - Bine, te iau pentru că îmi pare rău de tine, bănuiesc că ai prefera să vii la mine decât să stai la ar cu m-tu a ta. -. Nu a greșit în totalitate când a gândit așa. A doua zi la opt m-am prezentat. - Începe să m-țure laboratorul - mi-a spus el - apoi vei ști la podeaua -. Povestea începea să m-nerveze. M-am apucat de curățenie cât am putut de bine. Eram mic de statură, aveam doisprezece ani, dar arătam opt.

Nu țiam să ști la podeaua: la ară era din piatră și la sat, unde era gresie, m-tu a nu le ști la niciodată că să nu se uzeze. Am încercat să fac tot posibilul, dar croitoreasa mi-a zis că măgar pentru că nu m-am ști lat bine. La ora nouă au sosit muncitorii și au început să se intereseze de noua cauză. Toți m-au privit cu milă. Le-am auzit discursurile și am căzut din nori nețind elementele esențiale ale vieții. Din când în când îmi dădeau puțină treabă ca croitoreasă, lucruri pe care nu le făceam de bunăvoie, mereu am răț că nu am putut să studiez. A fost o latură pozitivă a zilei: la prânz, nefiind nevoit să m-întorc la ar, am mâncat linițtit acasă, am întins un șervețel pe masă, am aranjat paharul, sticla cu apă și o farfurie. Pe scurt, să m-nânc o bucată de pâine tare și brânză mi-a plăcut să pun masa ca toți oamenii obișnuiți. După prânz am fost la o vecină care era cu nouă ani mai mare decât mine și era croitoreasă. Ea mi-a ajutat să deschid ochii la naivitatea mea. Cu ea locuia mama ei, o soră cu picioare de elefant și o altă invalidă.

Uneori mă invitau să iau un castron cu supă. Croitoreasa mă ruga să-i ajut hainele pentru bebelușii cu punct în cruce. Odată am avut o criză de tristețe și am renunțat la muncă la jumătatea drumului. Altădată, din ciudă, am luat cenușă din brazieră și am împrăștiat-o pe scări. Ei au spus: "Cine ești paccia? Am prins

vreo boala?". Până la urmă m-au înțeles și m-au iertat.

Uneori mă duceam la câlugări ele orfelinatului Antoniano să mă joc cu fetele orfane. I-am invidiat puțin pentru că și-au trăit zilele în ordine. Au mâncat cu masă întotdeauna bine pusă, apoi s-au jucat și în cele din urmă la ore stabilite s-au dedicat evlaviului lui Dumnezeu prin rugăciune. M-am gândit: - Au noroc, nu mai au părinți și totuși trăiesc bine cu câlugările, în timp ce eu am părinți dar sunt nevoiți să trăiesc cu unchiul și teta ursoși -. Fără știu, pentru a evita un interogatoriu obositor ulterior, mergeam ocazional să vizitez o mamă paternă care locuia în sat. I-am cerut bani pentru a trimite o scrisoare părinților ei rugându-i să mă ia cu ei.

În noiembrie a fiecărui an, mă dușeam la târgul Sant'Ugo care avea loc în Piano Vigna. În această localitate bunicii paterni îmi au înființat un opron unde au pregătit carne la grătar și cârnați pe care îmi au vândut împreună cu un pahar bun de vin. Pentru mine a fost o ocazie să fiu alături de rudele mele paterne, să mă bucur de carne bună și să beau un sifon colorat, să mă uit la tarabele care vând brazire, felinare, oale de lut, quartare și bumbaelli.

A doua zi ne-am dus din nou la Badia Vecchia pentru sărbătoarea Sant'Ugo, o liturghie, o mică procesiune și după aceea în prezența bunicii mele care mi-au oferit cârnați, pâine și sifon, acesta scos dintr-o sticlă închisă cu un minge în interior.

O dată înainte de Crăciun am fost la Messina pentru 3 zile. Ne-am culcat cu o rudă. Nu mi-a plăcut deloc: le spunea unchiilor că a furat ouă de la o țară de la piață, distragându-i atenția. Învășeam în catehism că nu trebuie să furi. Cu fiica seara am mers la un domn care a construit figurine. Ca să fiu generos, unchiul mi-a dat bani să le cumpăr. Pe masă unșă a Castrangiei am putut să fac un pătuț. Cu crengi de sparanghel și niște fulgi de bumbac am format o cabană. Seara mă bucuram de

atmosfera a două lumânări create cu cojile de nuc înmuiate în ulei și o bucată de sfoară lână Pruncul Iisus. Unchiul Michele a apreciat și el ideea și a vrut să mă răsplătească: "Ntoia, curăța-i doi pere de coajă", iar mătura mea s-a dus să le ia sub patul lor unde erau înșurubate.

Când m-am oprit să dorm singur în Novara, în novena de Crăciun am mers cu vecina Antonietta la funcția care a avut loc la 5 dimineața în biserică Annunziata. În spatele bisericii, sacristanul a asigurat scaunele contra cost. Le-am adus de acasă. La întoarcere am vizitat-o pe Carolina, soția toarei inginerului, deja la serviciu dis-de-dimineață sub scări. Până atunci, ea se dusesese deja să tragă apă din fântâna San Francesco cu litri mari, pentru a umple cada de lemn. A spus: "Cașsi, stai aici, mă duc să vad dacă ieri seara le-au mai rămas domnilor biscuiți, ca să poți lua micul dejun". Nu s-a întors aproape niciodată cu mâinile goale. Am invitat-o pe Antonietta să vină și am aprins brazierul. Când Carolina nu găsea altceva de mâncare, m-am dus la bucătărie să iau o bucată de pâine tare și un pahar cu apă de la "bumbaello". Până la 8 ne-am oprit să facem servetele, apoi ne-am luat la revedere: eu am fost la atelier, Antonietta a mers la ea acasă să o ajute pe mama ei fiind singura fiică cu 8 frați.

Doar în Novara mă simțeam cetățean. Când am fost să-l vizitez pe bunicul Turi i-am curățat geamurile și mi-a dat "o srea" (băcșiș). M-am dus să cumpăr lac de unghii. Am cumpărat și solventul pentru a-l îndepărta când am simțit că mă voi întâlni cu unchiul. Eu am folosit pudră de talc ca pudră de față. Vai: într-o zi am lăsat-o pe față și am trecut prin necazuri, palme și insulte. "De unde ai luat banii pentru prostiile astea?" Iar eu: "Nu vezi că e față?". Între timp, vecinii se mutaseră în alt cartier. Într-o zi m-au invitat să merg la circ. "Nu am bani...", am spus. Mi le-au

împrumutat. După-amiază, am fost la laborator să mă bucur de spectacol: maimuțe pe trapez, copii pe cai, elefanți, clovni, lucruri nemaivăzute până acum. Din păcate a trebuit să iau 8 lire.

Câteva zile mai târziu, în drum spre Castrangia, în San Salvatore am întâlnit-o pe mama unui coleg de coală cu o pungă plină cu legume cumpărate de la fermieri. M-a întrebat dacă pot să mă întorc în sat (pentru mentalitatea vremii îi erau înesămearg în piață cu geanta!). Am fost de acord, gândindu-mă că a strânge niște bani cu băcuțul. Din păcate, ajungând cu greu acasă, m-a răsplătit cu patru alune. Nu mi-am pierdut inima. Am obținut o liră vânzând un șervețel unei doamne din Fantina. Am construit Pinocchio de carton cu picioare și brațe mici de o sfoară. Unii copii le-au cumpărat cu bănuți. O altă idee: ochelari de soare pentru copiii săraci. Căutam împachetări transparente de bomboane colorate în fața grațiilor. Cu hartie de zahăr am decupat rama și am reușit să recuperez alți centi. După două luni am reușit să returnez cele 8 lire.

În ciuda vârstei sale înaintate, bunicul avea astm bronșic și o hernie pe care o purta încă de la vârsta de cinci ani, a încercat să-și distragă atenția în mediul rural, deoarece fiica sa nu a mers aproape niciodată să-l viziteze. A fost bine pentru cele două luni de vară când nora lui a sosit de la Messina: i-a spus lat lenjeria și a jefuit casa pentru a o curăța de tot ce se adunase pe parcursul anului.

Când ne-am întâlnit, îmi spunea: "Mătușă, tu ai ta e rușinos, nu poți să faci un biet bătrân să sufere așa în murdărie". Seara m-am dus să raportez, dar mătușă i-a criticat cumnata: - E cetean, poate gândi singur ce vrea. - Îmi i-am replicat: "Ai dreptate, am văzut curățenia pe care o faci: chiar ai spus lat pisoarul cu acid și e din nou strălucitor". În acest moment m-a plămuit pentru că nu ar trebui să vorbim despre aceste lucruri și am fost dezgustător.

Într-o zi bunicul mi-a dat niște bani și mi-am cumpărat o carte de cântece despre care vorbeau fetele din atelier. De ceva vreme am reușit să o ascund, dar într-o seară nu am avut timp și unchiul, dându-mi seama, a început să mă înjure: "Chiar și gunoiul sta urât, acum devii un bățu". La acele cuvinte i-am sfârșit fața înainte de a face el. În fața răzvirțirii mele nu a mai văzut, și-a tras în jos centura pantalonilor și a început să mă bată violent. Aveam vreo treisprezece ani și a fost singura dată când i-a spus soției sale: "Am auzit că o doamnă pleacă în Italia de sus, și-i însoțesc nepoata în sat și să o trimit cu ea la părinți". În acel moment m-am simțit fericit, am uitat și durerile bățurilor pe care le-am luat, apoi m-am dus și m-am așezat pe iarbă gânditor. Într-unerul începea să cadă, m-am gândit eu, în timp ce umbrele nopții se infiltrau în ramurile copacilor și din rău se ridica un vânt ușor rece.

M-am rezemat de un nuc și am adormit privind la nori. Am visat mult, un roi de vise colorate. O adiere ușoară îmi mângâia fața. Am deschis ochii și am iubit în mod ciudat acel loc pe care l-am urât mereu și mi-am dat seama pentru prima dată cu uimire că era luminat doar de lumina stelelor. M-am lăsat în această stare de abandon, am visat din nou. Fericirea că un fluid misterios a pătruns în mica mea ființă picătură cu picătură. Nu eram o fetiță dulce. Picioarele mele s-au încrețit din cauza faptului că am mers pe pietricelele ascuțite ale pârâului, dar întregul meu corp, și chiar și sufletul meu, erau deja obișnuiți să deteste orice ar putea părea dulce și tandru. Dar mărturisesc că acel scurt somn din acea seară a fost minunat și nu l-am mai regăsit niciodată. Poate de aceea îmi amintesc încă. Deodată o mână s-a sprijinit pe umărul meu, a sosit mătușa Antonia și în felul ei m-a trezit brusc: "Hai să mergem acasă. Când ajungem acolo, vei săruta mâna unchiului tău și-i vei spune - Te rog să mă ierți -". Și așa a fost.

În acea seară m-am întins tremurând, nu puteam dormi noaptea și mi-am petrecut orele în așteptarea spasmodică a zilei. Dacă alunecam în somn fără să-mi dau seama, începeam brusc ca printr-un apel sau o zguduire de conștiință, care mă cereau trează și îndurerată și nu-mi permitea niciun răgaz. Am petrecut restul timpului cu ochii deschiși scrutând monștrii pe care întunericul nopții i-a desenat pe pereți, fără să am puterea de a face nimic, am plâns și am plâns. Dar nu a fost un strigăt trist, a fost altceva pe care nu l-am putut auzi. A doua zi nu m-am dus la laborator pentru că corpul meu arăta ca o hartă, era atât de învințit. M-am întors abia după o săptămână când semnele au început să se estompeze.

Capitolul apte - Emilia

Duminic dup -amiaz am fost la orfelinat cu ni te prieteni: o c lug ri ne-a explicat frumos Evanghelia cu ni te glume relevante. Ce bucurie s petreci acea or în bucurie. Într-o zi ne-a spus c în octombrie va sosi Episcopul Messinei la Confirm ri.

- Ridicati mana daca doriti acest sacrament ca sa-l pot comunica protopopului Monsenior Salvatore Abbadessa.- Nestiind ce sa fac, am ridicat timid mana. Câteva zile mai târziu i-am spus lui zizi. Era stânjenit : trebuia s - i caute o na . Am propus-o pe fiica po ta ului, domni oara Rina, o tân r profesoar . Cum îl putem întreba? A doua zi ne-am dus la ea acas i ea a fost de acord. Pe 9 octombrie 1948 dup -amiază am fost cu prietenii mei la Biserica Mam s m spovedesc. A doua zi m-am dus dimineata la casa nasei si mi-a dat o bratara din filigran impletita cu inimioare. Am început s m bucur. La 11 am mers la biseric . A sosit episcopul i a început s oficieze Sfânta Liturghie. În pauz ne-am aliniat în nava central i ne-a confirmat rând pe rând. Dup Liturghie, unchii nu i-au oferit nici m car o cafea na ei. Au salut-o pur i simplu numind-o "commar ".

Îmi amintesc c în copil rie când m întorceam din Castrangia

Înainte de a ajunge în sat era o capelă cu hramul Mântuitorului. Zizi se oprea o clipă și spunea cu voce tare "o, mame, o, mame...". Am crezut că este o rugăciune. Când am îmbătrânit mi-am dat seama că în schimb i-a chemat mama decedată, deoarece cimitirul se află chiar deasupra capelei. Nu vizitasem niciodată cimitirul pentru că zizi nici măcar nu mergea la sărbătorile sfinților. Tiam că cu acea ocazie oamenii cumpărau flori de la Signorina Signorino într-un loc numit "Fussadello" și aproape în procesiune mergeau să împodobească mormintele celor dragi. Odată i-am propus lui zizi: "De ce nu mergem să vizităm mormântul mamei tale?"

Ea a răspuns că i-ar plăcea rău. - Degeaba invoci "mame - mame" dacă nu vrei să-i aduci nici măcar o floare. - La aceste cuvinte aproape că a fost mișcat. Am fost la Fussadello să cumpărăm niște crizanteme. De Ziua Tuturor Sfinților am fost să-l sun pe bunicul Turi să ne ducă la mormântul "mamelor", pentru mine bunica Rosa. Bunicul îi fusese recent reconstruit mormântul pentru că în vreme de război singura bombă aruncată în cimitir îl distrusese.

Deși sunt mândru că am călătorit o altă dată, gândurile mele au mers zi și noapte către părinții mei. Am încercat să-mi distrag atenția când eram în laborator. Am început să mă bucur de cusut: am pregătit vata pentru umeri, am suflat pe fierul de călcat. Când fierul era fierbinte, fetele mari călcau piesele pentru a face haine. Pentru a-l menține întins se obișnuiau să se pună greutăți de plumb cusute între două benzi pe margine. Le cumpăram de la nașul meu care vindea material pentru puțini. Erau pelete pe care a trebuit să le aplatizez cu un ciocan. Uneori chiar îmi aplatizez degetele... Între timp, doamna Orlando învâna cursuri de țesut pentru fete mai mari. Stăteam departe, dar îmi încordam urechile ca să înțeleg ceva din lecții. Odată

unchii au spus că vom merge la Fantina și-i găsim pe "comar" și "compara", cei care, când veneau la Novara pentru comisioane importante, se culcau cu noi. Odată na a l-a întrebat pe zizi "Câți ani ai?" și zizi: - Mi orbu da vista i l'occhi, nun mi rigoordo - (dacă mi-a lipsit vederea, nu-mi amintesc).

Cu vârful bunicului Turim dusesem să cumpăr o bucată de material verde, ca să-mi testez abilitățile mi-am făcut o fustă. A sosit ziua plecării spre Fantina (două ore de mers). Ne-am trezit la 4. Am vrut să-i surprind pe Zizi punându-mi fusta. Era atât de îngust încât cu greu puteam să merg. Când mi-au văzut creia au început să spun: - Am crescut-o și acum că începe să crească, e o cochetă. Ne face să ne simțim rușine. Și i-am subliniat: "Nu o să o scot pe asta, dacă vrei e a a, altfel, du-te!" Dar în inima mea m-am gândit "cum pot să merg cu o fustă atât de strâmt...". Am ajuns oricum la destinație. Commarul a întrebat unde îmi făcusem o fustă atât de frumoasă. - Sa figi illa - (ea a făcut-o) spuse zizi. - Deci când trebuie să coasem ceva venim la ea -. Mândria bufni ei...

Uneori în sat vedeam lucruri care mă întristau. Emilia era surdomută, poate fără adpost. De cele mai multe ori trecea pe strada unde locuiam eu. Dacă întâlnea pe cineva își ducea mâna la gura. Uneori oamenii îi ofereau o bucată de pâine, dar erau cei care îi dădeau fără scrupule cruste de brânză și apoi se ascundea să vadă reacția: rămășița pe treapta unei uși se lovea cu capul de perete. Într-o zi, mergând la magazin să iau niște a, am auzit vocea tare a lui Antonio, orbul. De la mână stire, aflat în vârful orașului, a anunțat că au sosit sardinele. Cu câteva lire din bacii ul bunicului meu care mi-au mai rămas, m-am dus la peț să cumpăr câteva uncii. La amiază am aprins aragazul cu cărbune, am gătit sardinele și le-am pus într-o bucată de hârtie de zahăr. Când am văzut-o pe

Emilia trecând, i-am dat. Ea i-a privit uimit și a zâmbit pu în ca s -mi mul umeasc . Am v zut-o stând în pragul u ii obi nuite, nu lovindu- i capul de perete, ci ducându- i degetele sub iri la gur . N-am mâncat în ziua aceea: a trebuit s cur jarul r mas de pe aragaz pentru a nu-mi l sa unchii s în eleag ini iativele mele.

Angela a trecut pe acel drum în jurul prânzului împreun cu fiul ei Nino, o persoan cu dizabilit i care mergea, dar vorbea cu gesturi. Au mers cu o g leat s ia sup la orfelinat. Într-o zi Nino era singur cu g leata lui, lâng casa mea doi b ie i l-au dezbr cat i au fugit. Nu a putut s - i ridice pantalonii. Era f r lenjerie intim . Am coborât timid s -l îmbrac. A fost prima dat când am v zut un b rbat gol. Vai dac unchii ar fi tiut, ar fi fost un scandal.

Într-una dintre multele scrisori trimise p rin ilor mei îmi exprimasem dorin a de a avea un ceas de mân . tiind c signora Agostina venise din Domodossola, m-am dus s o v d. Imediat ce m-a v zut m-a îmbr i at i mi-a dat un pachet trimis de p rin ii mei. L-am deschis i spre surprinderea mea am g sit o blan de miel maro cu bucle de m rimea unui deget, o p l rie din fetru i o cutie cu ceas. Tremuram de bucurie când doamna mi l-a ajustat pe încheietura mâinii. Mi-a dat un pahar cu ap s -mi revin i a fugit acas . A doua zi, când unchii mei au venit la Novara, au spus c dac a purta haina aia de blan ar crede c sunt nebun: nimeni din ora nu are a a ceva. Totu i, l-am purtat cu mândrie. Mi-am tras mâneca înapoi pentru a l sa toat lumea s observe ceasul. l-am dat deseori sfoar , a a c în scurt timp s-a rupt. În drum spre Castrangia, am întâlnit ni te b trâni care mi-au cerut ora. Pentru a nu face o impresie proast , m-am uitat la ceasul acum rupt iremediabil i am spus c uitasem s -l dau de vânt. - Î i mul umesc însu i -. M-au salutat i i-au continuat drumul.

În comparație cu prietenii mei eram mic și slab, totuși erau "dezvoltați". Într-o scrisoare, mama l-a întrebat pe zizi dacă sunt "dezvoltați" ca sora mea Rosa. Dar pentru Zizi să vorbească despre aceste lucruri era tabu. Nu știa că țiam totul despre viață. Răzvrătit ca întotdeauna, i-am spus "Nu sunt "domni oară" pentru că sunt subnutrit". Iar ea: - Ce spui? Te-am susținut mereu. Într-o seară dormeam în Castrangia și mi simeam rău. Eram transpirat rece. Crezând că este sfârșitul, m-am rugat, am plâns și am ieșit în întuneric să fac pipi câteva picături. Iar ea: "Dacă te ridici din nou te lovesc!". Poate că Madonna del Tindari m-a protejat. M-am întors la patul de paie și am adormit. A doua zi la laboratorul din Novara, signorina Assunta m-a văzut mai palidă decât de obicei. Când chelnerii aducea cafeaua și laptele cu felii prăjite, așa cum face în fiecare dimineață, mi-a oferit și mie.

Capitolul opt - Zborul rândunelelor

Petrecând mult timp în Novara, via a mi s-a părut că s-a schimbat: poate pentru că am fost să-l vizitez pe bunicul Turi și am stat de vorbă bucuroasă cu el încontinuu după-amiezi întregi. Mi-a povestit multe povești din viața lui și cât de grea fusese cândva existența lui. În plus, locuind în Novara, am avut ocazia să asist la evenimentele importante care au loc în oraș. Mai presus de toate marile funcții religioase, procesiunile, botezurile, confirmările, dar mai mult decât orice, ceremoniile de nunt, m-au emoționat. Pe atunci nunțile se celebrau seara, aproape mereu mergeam să rasfoiesc cu prietenii mei în biserică San Nicola.

Într-o seară am văzut o mireasă într-o rochie albă ieșind însoțită de tatăl ei. Albă ca zăpada, arăta ca o prințesă, era atât de frumoasă! Carmelina a fost cea care s-a căsătorit cu Filippo. M-am identificat pe deplin și am visat cu ochii deschiși: "cine tie, într-o zi ar putea fi și rândul meu...".

În acele zile aveam senzații ciudate, era ceva nou și ciudat în aer, aveam premoniții. Eram nelinițit și mă teptam să se întâmple un eveniment extraordinar. Și într-adevăr evenimentul nu a întârziat să apară. Pe la prânz venea de obicei poșta ul. Într-o zi din luna iunie îmi auzi vocea răsunătoare: "Campo, e mail". Am luat scrisoarea, venea de la... Domodossola! Mama i-a scris surorii ei.

L-am deschis brusc până aproape că l-am smulsi și l-am citit, acolo era vestea pe care o mă teptam de o vreme: pe la 12 septembrie mama venea în Sicilia și mă însoțea spre nord! Până acum eram o domnișoară, viitorul mă mă tepta și trebuia să-mi găsească un loc de muncă. Fiind reacționară pe care ar fi avut-o mamăta mea, din prudență am ascuns scrisoarea în fundul unui borcan care conținea o mare de gunoaie: dacă zizi ar fi citit-o bietul de mine... Uneori venea unchiul Micherillo la prânz când nu lucra în căminele din Novara. Uneori venea cu zizi și, alarmat, spunea: "A trecut ceva vreme de când mamăta a scris, trebuie să se fi întâmplat ceva...". Mie, în schimb, mi-a fost teamă că va ajunge o altă scrisoare cu câteva indicii. Într-o zi, de fapt, a sosit unul, dar din fericire fără nici o aluzie la călătoria în Sicilia. Vara a scapat încet pentru mine, abia mă teptam să se termine acea a teptare spasmodică. Munca mă ajutat să nu mă gândesc și să trec timpul care mă mă despărțit de sosirea mamei. De Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului din 15 august, toți oamenii au vrut să-și etaleze eleganța și în laborator erau mereu multe de făcut, mai mult decât de obicei: multe doamne și-au dorit să-și etaleze noua rochie. Ziua de 13 august a fost dedicată muncitoarelor care își puteau coase propriile haine.

L-am cerut lui zizi să cumpere lucrurile pentru a fi la egalitate cu prietenii. Ea a fost de acord și am ales o esștură bej ieftină cu modele de noduri albastre. Domnișoara din atelier mi-a tăiat-o și a înșercinat un muncitor în vârstă să mă ajute să-l coase. În ziua

petrecerii aveam o rochie nouă ca toți ceilalți.

Erau niște cunoștințe care veniseră din Fantina. Unul dintre ei văzuse celebra mea fostă strâmtă. A adus o bucată de material și l-a întrebat pe zizi: "Nepoata ta trebuie să-mi facă o rochie, e atât de bună!". I-am luat măsurătorile. Aveam în vedere un model pe care signorina Assunta îl făcuse pentru un client. Am cerut ceva timp să o tai și să o încerc. "Bine, stofa este cam grea, potrivită pentru toamna. Vin pe 20 septembrie."

Între timp Carmelina, o fată din atelier, i-a invitat toți prietenii la nunta ei, sărbătorită într-o seară de septembrie în biserica Matricei. Cu permisiunea lui zizi, am fost la ceremonie. Printre invitați s-a numărat și o doamnă din Domodossola care i-a anunțat plecarea iminent: "Concettina, zilele tale sunt numărate la Novara. Va veni mama ta în curând să te ia".

După bucuriile rcoritoare bogate m-am întors fericit acasă. Au trecut zilele și a sosit sărbătoarea Tindari din 8 septembrie, în acel an traseul foarte lung care mergea de-a lungul fiumarei nu mi s-a părut deloc atât de greu și infinit ca prima dată, simțeam că zbor. Întors în Castrangia, l-am informat pe zizi că voi rămâne câteva zile cu scuza inventată că laboratorul va rămâne închis până pe 12. În dimineața aceea inima îmi bătea cu putere. Am cules niște smochine pe care să le ducem la o vecină și ne-am îndreptat spre Novara. La jumătatea drumului am văzut-o pe mama coborând de departe pe calea de catâri. Am alergat la ea și am îmbrățișat-o cu toată puterea pe care o aveam în brațele mele mici. Zizi a început să strige: "De ce ai venit brusc? Crezi că o poți lua cu tine pe Concettina?" "Da - răspunse mama - plecăm în trei zile". "Nu poți, trebuie să pregătească o rochie pentru o doamnă din Fantina". A fost o altă scuza pentru a mă reține. A rămas tot timpul. Eram impasibil atingând cerul cu un deget. Singurul meu regret ar fi fost că nu l-a mai putea vizita pe

bunicul Turi.

În seara zilei de 14 am luat cina. Zizi a deschis gura doar ca s -mi insulte mama: "Ce curajoas mi-o iei, n-ai inim , m faci s suf r prea mult, nu te mai consider o sor ". L-am v zut pe Michelillo pentru prima dat cu lacrimi. Sub coaja sa aspr i dur , ca lemnul, era evident c câteva pic turi de umanitate r m seser închise. Eu, în schimb, devenisem rece ca marmura i nu eram deloc mi cat.

Nu am dormit nici o clip noaptea, mii de gânduri s-au urm rit haotic în mintea mea i abia a teptam s soseasc diminea a pentru a pleca. Mama comandase taxiul de la un domn poreclit "cauzi i wolf" (pantaloni de lup). În zori ne-am trezit, o ultim atingere la valiza de carton i un salut pentru unchi. M tu a mea la plecare a ie it în lacrimi din camera ei, cu p rul sl bit, i s-a aruncat la picioarele mamei, implorând: "Acum m voi omorî i vei avea moartea pe con tiin pentru tot restul vie ii! Te rog, pe tine te intreb in genunchi - zise ea - nu sunt decat o femeie saraca, singura si tratata ca o fiara de un sot fals, nimeni nu ma iubeste Sora mea, te rog sa nu o iei de la mine, miluieste-te, nu ai dreptul s m la i în pace, ea a crescut cu noi ca o floare i acum nicio mul umire!"

Cu p rul r v it i cu fa a picurat de noroi, a b tut cu putere p mântul blestemând întregul univers. Mama în elesese c sora ei devenise periculoas i î i pierdea min ile, înnebunindu-se. Totu i, nu s-a mi cat, nu s-a l sat mi cat de mil , a fost surd la deliriori, a privit în dep rtare i a a teptat sfâr itul dramei ei. Când m tu a mea i-a dat seama c mama era neclintit , s-a repezit în camera ei, refuzându-ne un ultim r mas bun. Deodat am plecat, s-a întors înjurând pe strad , în timp ce ne-am îndep rtat am v zut-o mic orându-se pân a devenit o mic minge neagr care se amesteca cu pietrele. Poate c fusesem

crud cu ea, a a cum numai copiii tiu s fie, dar îmi amintesc c , în timp ce plecam din casa ei protejat de mâna mamei, când am v zut c era pe cale s dispar din ochi, toat resentimentele mele dintr-o dat . s-a transformat în afec iune i am sim it un sentiment de compasiune pentru ea (am aflat mai târziu c Zizi m-a jelit în strad câteva luni de parc a fi murit).

În Piazza Bertolami s-au deschis u ile taxiului. De la fereastr i-am salutat pe to i cei pe care i-am v zut pân la cap tul rii. Pe parcursul c l toriei, cu o durere în inim , am observat peisajul i ora ul îndep rtându-se încet de privirea mea, am r mas mult vreme t cu i pân am v zut marea. Pân acum eram departe de Novara, cu siguran ! Gânduri opuse s-au luptat în mintea mea i nu le-am putut controla, apoi m-am trezit când mama m-a mângâiat i m-a avertizat c am ajuns. Apoi am iubit intens acea ar pe care o detestam atât de mult din cauza acelei vie i triste pe care o duceam. La gara Vigliatore era mare confuzie, mul i ca noi plecau spre nord cu valizele lor de carton i alte gen i.

Un vânt sub ire a venit dinspre mare i am sim it salinitatea care mi-a aromat buzele. Un sentiment bun pe care l-am sim it pentru prima dat . Am a teptat trenul o jum tate de or . Pentru mine a fost aer nou. Oamenii au cântat melodia popular "Profesor, spune-mi care a fost primul, g ina sau oul". To i se întorceau din vacan e pe continent. Ajuns la Messina, am v zut cu uimire tr surile urcându-se pe feribotul. Era mijlocul lunii septembrie i mii de rândunele se învârteau în cerul acela foarte albastru deasupra strâmtorii. Cu zborul lor îmi brodau visul: s m întorc în sfâr it s locuiesc cu familia mea. Am încercat s -L v d pe Dumnezeu în centrul acelu fundal luminos i, chiar dac nu l-am v zut, i-am mul umit din adâncul sufletului meu mic. Dup nenum rate ore am coborât la Roma pentru a lua trenul înapoi la Milano, dup mai multe ore de a teptare, unde a mai fost un

schimb de tren pentru Domodossola. A fost un vis. În acel tren, mama a salutat mai multe persoane pe care le cunoștea. Toți au întrebat de unde este și cine era fata cu ea. Nu știau că mai are o fiică.

Am observat peisajele: am văzut cu uimire Lacul Maggiore și insulele, apoi munții. Am întrebat cât timp înainte de sosire, știind că orașul se afla într-o vale înconjurată de munți. Am ajuns în Domodossola dimineața târziu. Cerul era gri, străzile părăzite și ele vopsite întunecate, oamenii mergeau cu pas hotărât privind în urmă, până și hainele lor erau întunecate. Tata ne aștepta la gară cu fratele meu pe care îl văzusem în Sicilia cu doi ani mai devreme. Săruturi și îmbrăși. În drum spre casă am încercat să descopăr acel loc care avea să devină în curând orașul meu. Am numărat ferestrele caselor, dar erau atât de numeroase încât mi-am pierdut urma calculelor. Erau prea multe ferestre și prea multe case una peste alta. Erau atât de înalte încât ochii mei s-au pierdut pe cer.

M-am simțit amețit. Mii de întrebări au apărut în capul meu, venind și plecând cu nerăbdare. În timpul călătoriei nu am putut rosti nici măcar un cuvânt. Apoi acasă am mai avut o surpriză când le-am văzut pe surorile mele, de care mi-am amintit doar din fotografii. O altă surpriză a fost bucătăria cu chiuvetă, robinet și aragaz pe gaz (în Novara nu era apă în casă și gătul se făcea cu lemne). Seara, a venit la noi comara Grazia cu fiica ei Caterina. Până și vecinii au vrut să mă cunoască. A doua zi seara tata m-a dus la cinema. Una dintre cele mai frumoase seri din viața mea de care îmi voi aminti mereu, până în ultima zi. În sfârșit am fost cu tatăl meu, înainte îl iubeam așa cum se iubește un tată absent, acum îl admiram și în sfârșit pentru prima dată m-am simțit protejat de parcă ar fi fost prin ea. Pe scurt, mi se pare că merg deasupra norilor, aterizasem în alt punct al

universului.

Capitolul nou - Poarta Raiului

Înainte de a pleca din Sicilia, mama reuise să-mi găsească un loc de muncă la cojocar și după două zile m-am înscris la serviciu. Am plecat de acasă dis-de-dimineață: am fost foarte încântat de această veste.

La intrare am fost întâmpinat de domnișoara Tilde care mi-a zâmbit larg și m-a luat de mână, o femeie plăcută și drăguță. Tilde mi-a spus în milaneză "Bună, bella tusa (fată), haide, hai să-ți fac cunoștință cu fetele care lucrează cu mine: Nella și Teresina. Au multă experiență, te vor învăța cum să lucrezi. Dacă există probleme - a adăugat ea - nu vei fi rușinos să întrebi". Așa că cât ai clipi, m-am întors cu noul meu loc de muncă.

Ma simteam deja crescută și pentru a marca această schimbare în viața bea-tusei a venit pentru prima dată menstruația. Nu știa mare lucru despre acel subiect, dar din poveștile pe care le-a auzit de la prietenii ei mai mari din Novara, a înțeles că ea se poate transforma într-o domnișoară. Ea a înțeles că nu are nevoie de acel semn pentru a fi femeie: era deja pentru tot ce

învășe, cunoștea și iubea. Nu mai era o omidă și suferise metamorfoza într-un fluture. A venit de departe și în câteva minute a trecut dintr-o lume în alta. S-a trezit singur și a fost foarte mândru de asta.

Între timp, începeam să mă obișnuiesc cu noul job. Pe atunci, gulerile de blană erau folosite pentru aplicarea hainelor. Pieile au fost umezite cu un burete și în cele din urmă bătute în cuie pe o scândură de lemn trăgându-le din toate părțile. Mi-a adus aminte de când în laboratorul din Sicilia zdrobeam cablurile pentru a le pune la fundul hainelor. Chiar și aici erau câteva ciocane pe degete. Dacă era pușcinsoare, se lăsa sau se usucea în grădina, pe drum, așa că trebuia să supraveghez prețioasele piei de miel, vulpe, nure și obolan persan. În timp ce îi îngrijeam, îmi plăcea să privesc mâinile și oamenii trecând. Am inhalat chiar gazele de deapament ale mâinilor și am încercat să mă împresc cu acel parfum de oră, atât de nou și de îmbătător pentru fetița care a crescut în aer pur. Ora a trecut prin fața privirii mele și chiar am pierdut noțiunea timpului. Tatăl meu mi-a explicat că acolo ziua era împărțită în ore, în timp ce când locuiam în Castrangia țiam doar răsăritul și apusul soarelui. Uneori, în timp ce îngrijeam pieile, venea o doamnă în vârstă de la etaj și îmi făcea companie. Vorbea în piemontez strict și n-am înțeles nimic: "Che bela fiola, da ndua ti vegnat (de unde ești)? Cuma ti se ciamat (cum te cheamă)?" m-am mutat. "Ti mi capisat mia (nu înțelegi)?" Când pieile au fost uscate, signorina Tilde a tăiat forma gulerelor pentru croitorele care le-au comandat.

Pușcinsoarea înăvășe am învățat să pun umplutura de friselina, passafino-ul în jurul ei și apoi cîștuțea. Datorită abilităților mele, am început să-mi iau banii de buzunar săptemînal și în curând am fost la curent cu notele de pensie. M-am simțit mai

mare. În laborator era un radio: mi-a plăcut să ascult melodiile. La acea vreme, frigiderele nu erau larg răspândite dar domni oara avea o cutie de ghea pe care o umplea cu blocuri de ghea furnizate de un domn care trecea cu carul pe străzile orașului. Pentru mine, să beau o asemenea apă proaspătă a fost o noutate. O sobă cu lemne ieftină a încălzit casa. Nu avea telefon, dar când a trebuit să sune clienții m-a trimis la matusa lui, care deinea o firmă de construcții cu mai mulți muncitori. Printre acestea, întâmplător, am văzut pentru prima dată ... Dar aceasta este o altă poveste pe care, dacă am timp și dorință, o voi spune mai târziu.

Acasă am mâncat bine, seara am ieșit să vizitez centrul orașului cu acoperișurile din piatră și magazinele cu vitrine frumoase. Sâmbătă mergeam cu mama la piață, care ocupă o bună parte din centru, când plecam de la serviciu în jurul prânzului. Am cumpărat materialul pentru a-mi face o haină. Era la preț. L-am inaugurat, dresându-mă la Liturghia de la miezul nopții de Crăciun. Pe scurt, o viață fericită.

A venit carnavalul. Am fost alături de o familie apropiată la petrecerea de la teatrul Galletti. Era un vis să vezi baluri mascate în mijlocul jocurilor de lumini fosforescente.

Sâmbătă următoare, când m-am trezit, era ceva în neregulă. Plângeam pentru că mama nu-mi dăduse magnezia San Pellegrino. Un văr de-al lui a sosit de la Martigny. A luat prânzul cu noi. După-amiaza m-am simțit ciudat, pare că fericirea mea se termina. Tata l-a însoțit pe văr la tren, apoi am luat cina.

Nu am ieșit la plimbare în seara aceea. Tata i-a spus mamei: "Mă duc să vizitez prietenii la bar". În jurul orei 22 s-a întors acasă gemând și gâfâind cu o față palidă, împietrit de o durere puternică în piept. "Teresa, pregătește-mi un ceai de mușețel". În timp ce tata gâfâia pe pat, am fugit cu o matusă să chem un

doctor la 50 de metri distan . A venit imediat, dar între timp tat l meu nu mai tr ia. Am aflat mai târziu c aorta a explodat. Oricum n-ar fi fost nimic de f cut, tata a trecut prin poarta raiului i a zburat în rai. Era 17 februarie 1951. Toat noaptea m-am uitat la trupul neputincios al tat lui meu. Mi se învârtea capul, un amestec de migren i vertij care aproape m-a îndep rtat din acea camer în care toate obiectele au devenit odioase pentru c au asistat la o moarte nedreapt . Nu am încetat s m gândesc la tat l meu i la soarta crud care m a teptase în Domodossola, lacrimile nu mai puteau s -mi ias din ochi pentru c se uscaser de plâns. Acel Dumnezeu pe care mi-l imaginasem la plecarea mea în lumina orbitoare de pe Strâmtoarea Messina, unde se ascundea? De ce ne abandonase? De ce m în elase atât de mult? De ce acum, dup ce mi-am g sit tat l, a fost luat de la mine pentru totdeauna? Ce rost a avut această tragedie? Acum c Dumnezeu aici în Domodossola p rea diferit, îndep rtat, evaziv, p rea f cut din întuneric, evaziv i impalpabil, amar, un Dumnezeu în care nu mai tiam dac s m încred din nou sau s -l ignor pentru tot restul zilelor mele. Nop i i nop i am r mas t cut, vegheam cu ochii încorda i în întuneric, aproape sperând c odat cu sosirea zilei totul va reveni la cum era înainte. În acele zile chinuitoare, cu familia mea pe marginea unei pr p stii, mi-am dat seama c raiul nu era loc pentru feti e.

Într-una din acele nop i, la primele ore ale dimine ii m-am pr bu it i dup un somn chinuit m-am scufundat într-un vis dulce: m-am trezit pe lac, apoi mi-a ap rut tat l meu cu ochii i chipul cufunda i într-o lumin cereasc . Acum fa a ei nu mai suferea i era din nou frumos. Mi-a zâmbit încet, m-a luat de mân , m-a îmbr i at i a început s -mi vorbeasc . "Copilul meu - a spus el - ceea ce vreau sa-ti spun acum este dragostea mea,

tot binele pe care ti-l doresc. Circumstantele au facut sa nu ne cunoastem. Regret foarte mult ca nu te-am vazut mari..." .

Uneori mî gîndesc la acel vis i la ultima mea c l torie, m gîndesc la cînd m va chema Domnul, îmi place s -mi imaginez c cînd trec u a raiului m a teapt tat l meu, îmbr cat ca în noaptea aceea în care m-a dus la cinema: cu el avem multe lucruri de spus unul altuia, trebuie s continu m acea conversa ie întrerupt pentru totdeauna în acea noapte rece de februarie. Ar fi cel mai bun mod, cred, de a începe ultima mea c l torie.

Mama a r mas disperat cu patru copii i f r pensie pentru c tata era un simplu cizmar. Tot frigul i toat durerea din lume se pogoriser asupra s rmanei noastre familii de emigran i.

Departate de p mîntul nostru, departe de via , eram gr unte de nisip suflate de vîntul de ertului.

Mama mea se pierduse pe sine i tot sufletul. Ea devenise o coaj goal . Corpul i s-a contractat ca o bucat de lemn, a continuat s sl beasc i privirea lui n ucit , într-o fa palid i inexpresiv , a r mas fix minute întregi spre un punct îndep rtat, spre mormîntul lui Papa. Devenise ca o fantom st pînit de imposibilitatea de a uita. Am sim it momentul în care ea avea s cad i s se cufunde în dezn dejde f r nicio ie ire. Am încercat s o scutur, am vorbit cu ea încercînd s o înveselesc. Incredibil, rolurile se inversaser complet: fiica a fost cea care i-a consolat mama, spunîndu-i pove ti pentru a o preg ti s tr iasc f r so i s o ajute s uite. Eu, fiica cea mare, nu împlinisem înc 15 ani.

Dup cin , m-am întors la munc la blan pentru a mai aduna cîteva lire. Eu am fost cel care încerca s men in flac ra speran ei vie. Dar pîn la urm mama, nu tiu cum, poate cu for a disper rii, între un strig t i altul, a luat lumea întreag pe umeri i încet a revenit la croitoreas , cusînd ni te fuste i

halate. .

Capitolul zece - Tusa frumoasa

În luna mai a aceluiași an fratele meu a luat rujeol și am luat-o și eu, nefiind contractat în copilărie. În timp ce eram în pat, am auzit-o pe mama deschizându-l. Cineva sunase. Apoi am auzit vocea lui zizi și a lui Michelillo. Eram îngrijorat: înainte nu mă duseser niciodată la Domodossola și-mi vedeam părinții acum apăsura. Au stat aproximativ o săptămână, apoi au plecat puțin dezamăgiți, sperând că mă voi întoarce cu ei în Sicilia. În noiembrie, a sosit o scrisoare cu margini negre. Mama era alarmată, deschizând-o, mâna îi tremura. Am văzut-o plângând: zizi a anunțat moartea bunicului Turi. L-au găsit mort în zona rurală din Bordonaro pe 8 noiembrie. Avea 87 de ani. Anul următor a avut loc o altă dezamăgire și mai mare, când întâmplător cercetările au dus la cauza morții prin sufocare cu o batistă în gât, găsită în timpul exhumării. Infracțiunea fusese săvârșită de o femeie împreună cu fratele ei, vecini din afară, pentru a sustrage pensia de 11.000 de lire. Ulterior au executat

24 de ani de închisoare pentru ea și 12 ani pentru concurs.

Am continuat să fiu trist. Cu bani puțini, 5 oameni nu s-au descurcat. Domni oara Tilde mi-a recomandat o concediere falsă, ca să mă pot înregistra la biroul de ocupare a forței de muncă. Mergeam deseori să verific dacă există ceva de lucru, dar speranțele erau scumpe. În aprilie 1953 am aflat că au angajat niște fete într-o fabrică. Nu aveau nevoie, tații lor aveau deja o ocupație. Așa că m-am dus la birou să protestez: trebuia să lucrez mai mult decât ceilalți. În mai am intrat în sfârșit într-o fabrică unde se produceau benzi elastice, snururi de pantofi, benzi, tuburi pentru fire electrice. O muncă grea cu ture săptămânale 6-13 și 13-21. În intervale mă duceam la cojocar să-mi rotunjesc salariul și să-i ofer o ușurare mamei.

A venit august. De sărbători, comare Grazia a fost nevoită să măerg în Sicilia să-i viziteze mama în vârstă. Am decis să plec și cu fiica mea Caterina. Am plecat cu trenul spre Milano și apoi spre Roma, unde am ajuns noaptea. A trebuit să aștept câteva ore pentru trenul spre Sicilia.

La gară am găsit câțiva șteni, printre ei și un actor pitic din Novara, Salvatore Furnari, și un soldat al cărui nume nu-mi amintesc. În timp ce signora Grazia se odihnea pe o bancă, eu și Caterina am fost invitați la plimbare. Ne-au dus în Piazza Esedra

s mâncăm mottarello. Pe reacă începe să revin.

Când a sosit trenul deja aglomerat, signora Grazia s-a grăbit să urce cu două bagaje mari. Trenul nu se oprise complet și ea a căzut pe înapoi. Catherine, eu și toată mulțimea am strigat către Tatăl Etern în timp ce o scoteam plină de vânătăi, dar miraculos de vie. Ea a refuzat să fie dusă la spital. După o oră, trenul a plecat. Înainte de prânz am ajuns la gara Terme Vigliatore unde am luat autobuzul care ducea la Novara Sicilia, oaspeții lui zizi și Micherillo.

Ne-au primit ca oaspeți de onoare. Noaptea, toți trei în patul mare, eu și Caterina nu am dormit nici măcar cu ochiul. Signora Grazia era plină de durere. În aceeași noapte a avut loc o surpriză: niște tineri ne-au dat o serenadă cu chitară și vioară, dar unchiul Micherillo, enervat, i-a făcut să fugă.

Mama Caterinei petrecea cea mai mare parte a timpului în pat. A ieșit doar de două ori în zece zile să-și viziteze mama în vârstă. După-amiaza am fost să-mi vizitez colegii de coală și prietenii din laborator. Într-o zi am văzut și un coleg de clasă care a venit să mă îmbrace. Avea o bicicletă de mână și l-am rugat să mă ducă la plimbare. Pe vremea aceea, în Novara, nu fusese văzut niciodată o fată pe bicicletă. De îndată ce a aflat Zizi, m-a certat: "Ai devenit bufniță, nu mi-am imaginat niciodată așa ceva".

Înapoi la Domodossola, signora Grazia avea dificultăți în recuperare. După aceea cădere, durerile de artroză au preluat controlul. S-a îndrăznit doar când a mers cu familia la vreo petrecere, unde am fost invitat și eu.

M-am întors la muncă în fabrică și blanșare, dar aveam nevoie de noi experiențe. Într-o zi, în timp ce vizita parohia San Gervasio și Protasio, Don Giuseppe Benetti s-a apropiat de mine pentru a-mi pune câteva întrebări. L-am încredințat toate durerile mele. M-a încurajat și mi-a spus: "Duminică după-amiază vino la oratoriu.

Acolo o ve i g si pe pre edintele Ac iunii Catolice, domni oara Germana, care v va prezenta fetelor i v va oferi o mul ime de sfaturi bune". M-am trezit imediat în largul meu: cu pu in timiditate am început s -mi fac prieteni. Mi-a fost fric s nu pot vorbi dar cu ajutorul lui Dumnezeu am dep it primele greut i. Mi-a pl cut s citesc ziarul asocia iei admirând-o pe fondatoarea Armida Barelli: datorit ei via a mea se îmbun t ise. Când tura de la fabric mi-a permis, am mers la 7 la slujba de diminea , unde l-am întâlnit pe Don Benetti, pe care îl consideram directorul meu spiritual. Duminic m oferisem voluntar s petrec o or la biroul de pres bun din fa a bisericii. Mai târziu m-au invitat s m al tur consiliului ACLI. Cu toate aceste angajamente, m-am sim it important i realizat.

Colegii de fabric m-au judecat bigot, dar nu m-am sim it inconfortabil, dimpotriv m-am rugat pentru ei i i-am sunat când, înainte de a începe tura, au vorbit vulgar în vestiar.

Capitolul unsprezece - Fa de por elan

Într-o duminică din vară, președintele Azione Cattolica Germana a organizat o excursie la munte. Cu puțini bani care mi-au mai rămas am putut să plătesc taxa de circulație. Am ajuns cu autobuzul la Goglio, apoi cu telecabina la Alpe Devero și apoi pe jos la Crampiolo. Am contemplat frumoasele acoperșuri de flori: rododendroni, ranunculi, orhidee și liliace. Afine de ospitalitate. Cabane cu acoperșuri de piatră și ferestre din lemn cu mușchetari și roz aprinse atârând de pervazuri. Am întrebat-o pe Germana unde se termină drumul. "Când suntem obosiți ne vom opri pentru un prânz la pachet". Pe la ora 13 ne-am oprit să bebim apă limpede care coboară de pe o stâncă spre vale. După ce am mâncat, ne-am rugat și am cântat, ne-am întors. Tremuram de bucurie: nu petrecusem niciodată o zi atât de frumoasă. Acasă i-am spus totul mamei și am văzut-o zâmbind.

Din când în când primeam mail de la un prieten din Novara Sicilia: mi-a cerut să-i găsească un loc de muncă în Domodossola ca să ne întâlnim. Eram foarte confuz, dar fericit că cineva era îndrăgostit de mine. Era și un băiat din Domodossola, dar nu mi-a plăcut: dimineața a bea un shot de grappa și avea obraji mereu roșii.

Meditațiile de dimineață mi-au arătat drumul către minștiri,

dar în același timp îmi plăcea și ideea de a întemeia o familie. M-am încredințat voinei lui Dumnezeu. Mi-am petrecut duminică după-amiaza la oratoriu planificând sarcinile săptămânale de Catehism împreună cu prietenii mei. În unele duminici mergeam la oratoriile din satele vecine. Călătoria cu autobuzul m-a deranjat, dar curajul a învins câteva mici dureri.

La 1 mai 1954, ACLI și oratoriul au organizat o excursie: un pelerinaj la Sanctuarul Madonna di Oropa dimineața și un miting al onorabilului pastor la Biella după-amiaza. Am fost unul dintre primii care s-au înscris cu un prieten de-al meu și cu iubitul ei Pierino. Au plecat 2 autobuze pline de tineri. Printre ei era un băiat blond timid pe care îl mai văzusem pe undeva. Era chiar el: muncitorul firmei de construcții la care telefonam clienților coșocarului. Pierino mi l-a prezentat: era vărul lui. Ziua nu mă prăsis niciodată cu ochii. Când am ajuns acasă, i-am spus mamei. În seara următoare l-am văzut sub balconul camerei situate la primul etaj. "Mam, mam, vino să vezi: e băiatul pe care l-am cunoscut în Biella". Își ea cu un zâmbet pe jumătate: "E evident că te curta". În seara următoare, ieșind cu un vecin, l-am găsit în fața mea. Timid a întrebat dacă poate veni cu noi. Puțin ezitant, am acceptat. Am spart gheața vorbind despre asta și asta. După tură de după-amiază la fabrică m ducea acasă. Într-o seară l-am dus să-l prezint mamei sale, care l-a primit foarte bine. În timpul liber a urmat oratoriul. Pe atunci băieții și fetele erau desprizi, abia la sfârșitul întâlnirii se puteau întâlni. Am participat și la întâlnirile ACLI.

Deși mama mea a venit din Sicilia, unde doi băieți care se iubeau nu puteau ieși singuri, a avut încredere în noi și am început o călătorie senină. Giuse mi-a spus că l-a cunoscut pe tatăl meu: să strâng niște bani, fiind 4 copii și doar tatăl care lucra, în copilărie făcea niște comisioane pentru finanțatorii

caz rmii la câ iva pa i de casa lui. Uneori îi ducea pantofii la tat l meu pentru a fi repara i. Am ascultat cu pl cere.

Mi-a spus altceva: când treceam prin Roma pe 16 septembrie 1950 pentru a ajunge la Domodossola, ne-am întâlnit virtual. Giuse, cum îl numesc i acum, sosise cu bicicleta în anul sfânt. O c l torie aventuroas : plecase din Domodossola împreun cu un preot din vale care pedala repede cu bocancii de munte. Era aproape imposibil s -l urm resc. S-a oprit doar când a v zut o gr din de legume s ia ni te salat . La jum tatea drumului Giuse a r mas singur. Pe drum a g sit un vânz tor ambulant cu o biciclet veche plin de vechituri de vândut. Au inut companie pân la Roma.

A venit august. Fabrica se închidea de s rb tori i am decis s merg s o v d pe sora mea Rosa, care se afla pe dealurile de pe lacul Mergozzo pentru o convalescen . Le-am rugat pe c lug ri ele care conduceau casa s m opreasc pentru câteva zile. Tocmai îi pomenisem lui Giuse această idee. În cas mai erau i alte fete în vacan . Printre ei i nepoata cosmetician a unei c lug ri e. În diminea a zilei de 15, s rb toarea Adormirii Maicii Domnului, ne-a chemat în camera lui, dup Liturghie, pentru a practica. Ne-a umplut fe ele cu diverse creme, rimel i rujuri: ar tam ca ni te statui de cear . La prânz, m tu a c lug ri i-a sunat nepoata: nu era cazul c ne-a tratat a a.

Dup -amiaz , uitându-m la lac de la fereastr , am v zut-o pe Giuse ap rând. Nu voiam s fiu v zut cu fa a aia de por elan. V zându-m la u , aproape c nu m-a recunoscut. Mi-am cerut scuze explicând c a fost un experiment i c i celelalte fete au fost transformate. Dup -amiaza ne-am plimbat în gr dina casei. Spre sear mi-a luat r mas bun: "Ne vedem curând, la Domodossola, dar cu fa a curat i proasp t ca înainte".

Capitolul doisprezece - Violeta

Când s-au terminat cele două săptămâni de vacanță, am reluat munca în fabrică în tura de la 13 până la 21. În timp ce înfileam bobinele în fusurile mașinilor, m-am gândit la Giuse, dar în același timp nu m-am gândit. Chiar vreau să-l văd. La 21 a sunat sirena și inima a început să-mi bată cu putere. După ce am tampilat servieta, când am ieșit pe poartă, am văzut o bicicletă în semiîntuneric. Era chiar el: a venit spre mine, m-a privit timid în față și a spus: "Îmi place de tine atât de simplu". M-a pus să stau pe butoiul bicicletei și m-a condus acasă. Am schimbat un simplu salut de noapte bună. Acest lucru se întâmpla aproape în fiecare zi. Duminică după-amiază am făcut câteva plimbări cu bicicleta în satele din apropiere. Într-o zi, m-a dus la el acasă să-mi prezinte tatăl și mama lui, două surori și un frate. Încetul cu încetul, mi-a făcut cunoștință și cu unchiul și verii ei ca prieten.

Când ne-a văzut mama de la balcon, ne-a pus să urcăm în casă. În timp ce ea iubește acel băiat, eu eram foarte nehotărât. Pe 8 decembrie, ziua Neprihăririi, ziua numelui meu, a sunat clopotele. A fost florarul, care mi-a dat un buchet de garoafe roșii. "Mamă, Giuse mi-a trimis salutări!". Ce dezamăgitoare deschiderea cardului: nu era el, ci un băiat de 14 ani întâlnit

întâmplător. Scrisa "te iubesc" cu o semnătură. Poate a crezut că am vârsta lui.

În ajunul Crăciunului, Giuse a apărut cu o vază mare colorată plină cu bomboane de ciocolată și o felicitare. L-am mulțumit și am mers împreună la liturghia de la miezul nopții. La întoarcerea acasă mi-a spus: "Mâine trebuie să merg cu familia la prânz cu rudele. Ne vedem din nou în Santo Stefano". În dimineața zilei de 26 i-am spus mamei "nu mai ies cu băiatul ăla, îi dau înapoi vaza, nu vreau angajamente". Și ea cu o privire severă: "Ești nebun, ai fi putut să faci dacă nu ai fi mâncat deja ciocolatele".

În zilele următoare Giuse a venit ca de obicei să mă ia de la serviciu. Pe porțiunea de drum pe jos sau pe butoiul bicicletei cu greu am vorbit cu el. În ziua de Anul Nou 1955, am fost la Liturghie. Era și el acolo și în cele din urmă m-a condus acasă. La urmă mi-a zis: "Putem să îți ce ai în minte să mă faci să sufăr așa?", și i-a scăpat o lacrimă. Picătura aceea a revărsat vaza și i-am zâmbit. Mi-a dat un sărut și mi-a spus: "Azi după-amiază te iau să mergi la vecernie pe Muntele Calvar. După vecernie va fi proiectat un film la clubul ACLI". Am acceptat și ne-am luat la revedere. Am raportat-o acasă și mama mi-a spus bucuroasă: "N-ai mai găsi niciodată un băiat cuminte ca ăsta".

La ora 14.00 am plecat spre Calvar de-a lungul pistei de catârși cu capelele Via Crucis. Odată ajunși la Altar am cântat vecernia și după binecuvântare am mers la club. Nu-mi amintesc titlul filmului, dar a fost foarte plictisitor, așa că mi-am propus să ne întoarcem în oraș la cinematograful Catena, unde ne-am putut bucura de un film mai bun, numit "Violette".

În aprilie, călătorind valea Vigizzo și Centovalli cu trenulețul, am mers cu prietenii și la festivalul florilor de la Locarno. L-am cunoscut pe nașul lui Giuse, care m-a prezentat drept "iubit".

i-a băgat mâinile în buzunare și a scos 10 franci elvețieni din

portofel, i-a dat lui Giuse i a zis "Bine, când te c s tore ti?". Ne-am uitat unul la altul, nu vorbisem niciodat despre asta.

În zilele urm toare am început s cultiv m ideea de c s torie. Am vorbit despre asta i acas . Mami s-a bucurat dar in acelasi timp existau putine posibilitati financiare. Încetul cu încetul am cump rat ni te cear afuri i ni te lenjerie. Nu aveam nevoi speciale. Ne-am dus s c ut m un apartament mic i modest. L-am g sit în vechiul cartier Motta i, prin urmare, am stabilit ziua nun ii: luni, 19 septembrie. M-am dus cu mama la magazinul de es turi Panzarasa s cump r iretul pentru rochia de mireas i i-am dus-o signorei Tilde, bl naria, care îmi promisese mereu c o va face cu drag.

La prim rie pentru interdic ii de c s torie mama a trebuit s semneze pentru c eram înc minor . Pân i p rin ii lui Giuse erau ferici i. În parohie, Monseniorul Pellanda ne-a spus frumoase cuvinte de încurajare: "P stra i-v mereu modesti cu atâta credin pentru a înfrunta bucuriile i necazurile pe care via a ne le rezerv . V las s g si i alerg torul ro u de-a lungul naosului".

A trebuit s preg tim lista rudelor i prietenilor pentru a livra favorurile de nunt ca de obicei. Foarte pu ini invita i. Mama lui Giuse a spus "Doi pe familie". Treptat am ajuns la 35 de persoane. Martori ale i: unchiul Carmelo di Giuse i pentru mine Pierino, creatorul întâlnirii noastre. Cu o s pt mân înainte de nunt , oratoriul b rb tesc condus de Don Giuseppe Briacca ne-a preg tit o petrecere. Maestrul Furiga a pictat pe tabl un tablou cu felicit ri i a creat un pergament cu lista de prieteni. Mai era i o mas acoperit cu produse de patiserie i suc. Niciodat nu fusese o petrecere ca aceea în oratorie. Colegiata Sfin ii Gervasio i Protasio era în curs de renovare, iar pavajul era plin de moloz i pietre, dar unele femei voinice au f cut tot posibilul

s o cure e în cinstea lui Giuseppe și Concetta.

Pe 16 septembrie au sosit Zizi și Micherillo, mutați pentru că Concettina se căsătorește și a trebuit să o însoțească la altar în locul tatălui ei care nu mai era acolo.

Între timp au sosit câteva mici cadouri: o ibrică de cafea, o răniță de cafea, pahare mici de lichior, seturi de farfurioare și tacâmuri de la rudele și prietenii care primiseră favoarea, un set de ustensile de bucătărie de la Pierino și unchiul său. Acțiunea Catholic Femeilor ne-a oferit o poză pe noptieră cu Sfânta Familie, asistentul Don Benetti o minunată vază verde pentru flori cu decorațiuni argintii.

Noaptea dinainte a fost lungă. M-am gândit la mami care a rămas cu trei copii încă mici și cu puține resurse. "Ai puțină credință, nu te-a învățat că deoară există întotdeauna există Providența în viață?" mi-am spus. Luni 19 m-am trezit la apte. Signora Tilde sosi în rochie de dantelă. M-a îmbrăcat și a ajustat voalul pe care îl cumpărasem din Milano. La 9 a sosit taxiul și m-am dus la biserică. Eram confuz, am găsit o mare de oameni care mă urmăreau. Giuse era deja la altar și mă aștepta cu un buchet de flori de portocal, însoțită de sora ei Rosa pentru că mama Olimpia ar fi fost prea încântată de căsătoria primului ei copil. M-am alăturat lui însoțit de unchiul Micherillo pe covorul roșu.

A început Liturghia. Monseniorul Pellanda era și el entuziasmat. Îmi amintesc o omilie încurajatoare, binecuvântarea inelelor, promisiunea fidelității pe viață, la finalul ceremoniei, semnăturile. Când am plecat, mama lui Pierino, care în acel moment a devenit mama mea, mi-a pus insigna femeilor din Azione Cattolica pe pieptul meu.

Capitolul treisprezece - Via nou

După srbătoarea din biserică, au urmat bucurii și coritoare la barul Grandazzi din via Castellazzo. Între un șir și altul am luat un aperitiv pentru invitații cu niște pizza și produse de patiserie. Un salut și un șir special pentru socrii Olimpia și Armando care plecaseră cu mami și ia valiza, apoi au fugit la gară să prindă trenul de la 12.15 pentru luna de miere.

Mami plângea amar. Am intrat în compartiment. Șeful de gară a anunțat plecarea cu fluierul lui, în timp ce eu și Giuse ne aplecam pe fereastră pentru un ultim rămas bun. A început aventura vieții noastre.

Ajunși în Florența ne-am îndreptat spre hotelul indicat de signora Tilde, blănăria. La intrarea grandioasă am fost întâmpinați de puțin muzică, apoi majordomul ne-a condus în camera de la etajul trei. Pentru noi totul era nou, chiar și dormind într-un pat dublu.

Prima zi am vizitat orașul, a doua am mers la Piazzale Michelangelo unde ai putut admira toată Florența. Am făcut câteva fotografii: camera lui Giuse cu o rolă de film putea face opt fotografii alb-negru.

În a treia zi plecare spre Roma. Hotelul era mai modest pentru că banii puși deoparte cu sacrificii trebuiau să fie suficienți.

Ne-am oprit câteva zile pentru a vizita cele patru bazilici pe care Giuse le văzuse în anul sfânt și fântâna Trevi. Ne-am întors și la fântâna Esedra, cea din celebra noapte din 1953 când signora Grazia văzuse sub tren.

A venit timpul să plecăm în Sicilia. După o lungă călătorie trenul a ajuns în Calabria și în sfârșit de la Villa San Giovanni am putut vedea Sicilia. Giuse a savurat acele momente: trenul fiind încărcat pe ferry-boat, Madonnina în vârf la intrarea în portul Messina.

La gară ne aștepta unchiul Carmelo, fratele mamei, alături de soția lui Gaetana și de fiicele Rosetta și Antonietta.

Ne-au primit ca doi prieteni. Ne-am oprit două zile vizitând Messina: ceasul catedralei pe care îl văzusem în copilărie, Madonna di Montalto și alte piețe foarte frumoase.

Era un singur defect în casa aceea: la ora cinei, unchiul și verii se îmbrăcau și în loc să se așeze la masă ziceau: "Hai să ne plimbăm pe malul mării". Eu și Giuse, demisionarii, am ieșit cu ciugușii. Pe la 23.00 am plecat acasă și mămătușă mea a început să gătească. Într-o noapte a pus melcii cu cojile în sos, dar ceea ce contează este afecțiunea, nu obiceiurile.

A treia zi ne-au însoțit la tren cu câteva lacrimi. Unchiul Micherillo era în stația Terme Vigliatore cu taximetristul pentru a ajunge la Novara. Zizi, zia Maricchia și zia Peppina ne așteptau în sat. Chiar pe rețea căsoseau prinții din Domodossola.

A doua zi am mers la Badiavecchia să o vizităm pe bunica noastră tată Concetta și pe unchiul, surorile și frații tatălui. În piața cu tutunerie bunicii mele se adunaseră mulți locuitori ai cătunului care mă cunoșteau de mic copil și strigau cu voce tare atunci: "A sosit Concettina cu soțul ei!".

Sărutări, îmbrăși, fețe îmbujorate. Mi s-a părut un vis. Trecuseră exact cinci ani de când plecasem din țară.

Două zile mai târziu l-am pus pe taximetristul "Cauzi și Lupu" să ne ducă la Taormina. La amiază ne-a dus la restaurant, unde am fost serviți cu mănăniși albi. Eu și Giuse ne-am uitat unul la celălalt și spunem: "Ne vor ajunge banii?". După ce am vizitat Taormina și apoi Castelmola sub ploaie, spre seară ne-am întors la Novara, obosiți, dar mulțumiți.

A doua zi era deja timpul să ne întoarcem la Domodossola. Ne așteptau angajamentele noii vieți.

Capitolul paisprezece - Primele noastre cuiburi

De i deja începusem c l toria c tre Domodossola în '50 i '53, parc plecasem pentru prima dat : m îndreptam spre o nou via în doi.

Dup ce ne-am urcat în tren cu ferry-boat, am urcat pe teras pentru a vedea Madonnina portului i Sicilia îndep rtându-se încet.

Cu o lacrim ne-am întors la tr sur , a eza i pe b ncile de lemn. Atunci nu erau paturi.

Când a venit noaptea, am început s a ipim cu gâtul atârând. Uneori ne ridicam s ne uit m pe fereastr . La sta iile importante, eful de gar anun a cu voce tare numele ora ului. La Napoli, pe trotuare erau "guaglioni" care vindeau pizza. Sigur au cerut mai intai calatorilor sa le dea banii, apoi a plecat din nou trenul si au ramas cu bani si pizza.

Încet ne apropiam de Milano. În trenul spre Domodossola, am tr it emo ia pe care o tr isem pentru prima dat cu 5 ani în urm : Lacul Maggiore, mun ii Ossola, acoperi urile de piatr . De data aceasta împreun cu so ul meu Giuse. Pe la amiaz am ajuns la destina ie.

Mama i tat l lui Giuse Armando ne a teptau. A fost o petrecere: dac ar fi putut, ar fi f cut s sune clopotele.

Un prânz rapid cu mama Olimpia i apoi odihn în noul nostru cuib din cartierul Motta. A doua zi mi-am reluat munca în fabric i Giuse s-a întors pe antier.

Gândurile mele s-au îndreptat c tre mami pentru lipsa mea de sprijin, dar directorul meu spiritual Don Benetti m-a încurajat s m rog, asigurându-m c mul i oameni o iubesc. Uneori, Giuse i cu mine mergeam la prânz la ea acas i ea i-a pl cut. Între timp, una dintre surorile mele i-a g sit un loc de munc

contribuind cu un nou sprijin familiei.

La scurt timp mai târziu, i-am anunțat pe mama, pe mama Olimpia și pe tata Armando că vor deveni bunici în iulie.

Începeam să simt disconfort de sarcină, dar datorită de muncă a sunat. Atunci muncitorii nu erau protejați ca acum. Giuse a reușit să-și găsească o slujbă mai bună decât la antierul în aer liber: o mică fabrică de articole din lemn precum dopuri pentru butoaie, unelte pentru desfășurarea esurilor de lână și chiar "paungi" (touritoare din lemn). În luna a cincea am început turul magazinelor în căutarea căruciorului pentru viitorul nou-născut. Lumea a fost întotdeauna mai mare decât cea de la intrare și a trebuit să decidem să ne mutăm.

Pe atunci nu existau agenții, mergeam să întrebăm aici și acolo. Providence ne-a lăsat să găsim un apartament la etajul doi al unei case din via Scapaccino, chiar lângă atelierul cojocarului.

În scurt timp am organizat mutarea. Nu mai eram în centrul orașului, dar nici departe, mai aproape de locul meu de muncă.

Chiria lunară era de 8.000 de lire, mult pentru salariile noastre slabe, dar apartamentul era primitiv și luminos. În curte am putea avea și câțiva metri pătrați de teren unde să cultivăm ierburi aromatice și flori, pasiunea mea.

Primitive cheile, am curățat camerele și am îmbrăcat ferestrele cu draperii frumoase cu draperii și perdele de dantelă în bucătărie. După mutare, viața a decurs normal. Burta mea a devenit din ce în ce mai evidentă. Într-o zi o colegă m-a întrebat când voi fi acasă pentru concediu de maternitate și m-a sfătuit să merg la ginecolog. Așa că am făcut programarea în privat. Doctorul aproape că m-a certat că am așteptat prea mult: "Nu poți lucra după luna a șasea și ești deja în luna a șaptea: ai riscat". A doua zi am predat documentul la birou și până la funcționarul a spus că sunt naiv.

Între timp pregăteam layeta tricotând pulovere, cămăși, pantofi și scutece din ceară afuri vechi pe care mi le-a dat mama.

Ne-am dus să cumpărăm mic ruciorul pe care îl pregătisem cu ceară afuri brodate de mine în culori neutre, ne tiind dacă este băiat sau fată. În cele din urmă, în seara de 2 iulie, apele s-au rupt și cu valiza deja strânsă am plecat pe jos spre spital. Ginecologul care m-a examinat i-a spus lui Giusec că poate merge acasă. Trăvialiul tocmai începuse și a durat aproximativ 20 de ore. A doua zi s-a întors la maternitate în timp ce eu încă teptam în sala de nașteri.

La un moment dat s-a născut un băiat și asistenta a mers să-i spună tatălui bebelușului, care aproape s-a îmbolnăvit de emoție. După o oră a putut să-l îmbrățișeze pe primul nostru copil, numit Armando după bunicul său. După câteva ore, au fost informați și bunicii, unchi și veri. Părea că era primul copil din lume.

Capitolul cincisprezece - Mul umim lui Dumnezeu...

La câteva ore după naștere, asistentele din maternitate mi-au adus această creatură din carne și oase în patul meu. Mi l-au atăsat de sân. În afară de puțin pușcă de cârp pe care Zizi o făcuse pentru mine în copilărie.

Mederea în spital a fost atunci de o săptămână. Înainte de a se întoarce acasă, oamenii au mers la biserică spitalului pentru "purificare", o binecuvântare de la preot.

Pe seară, totul era gata să plece acasă, dar începeam să am amețeli. Moașă mi-a testat temperatura: 39. Pușcă mea și cu mine a trebuit să ne oprim încă două zile. În sfârșit joi 12 aproape vindecat am plecat acasă. Duminică, 15, Armando a fost dus în noul crucior la cristelni împreună cu tatăl său Giuseppe, prietena lui Mariuccia și nașul Basilio, prieten al oratoriei. Nu am avut bucuria de a participa la eveniment pentru că bătrânii m-au sfătuit cu superstiții să rămân acasă. M-am mulțumit să pregătesc pușcă în coritoare.

Viața în trei a fost diferită, dar îmi mergea destul de bine. Aveam mult lapte, bebelușul creștea și îl duceam săptămânal la un control la centrul de copilărie.

La sfârșitul celor două luni, din păcate am reluat munca în fabrică. Atunci nu existau grădinițe. Bunicile acceptaseră să aibă grijă de el câteva săptămâni.

Când am lucrat în tura de la ora șase înainte de a merge la serviciu, Giusea împachetat-o și a dus-o la destinație. Inconștient acest copil a suferit și am plâns cu el.

Din păcate nu am putut să renunț la serviciu. Încet, cu credință, am continuat călătoria în trei sensuri: primele mese, primii pași au fost lucruri minunate. În prima zi de grădiniță, Giusea i-a găsit în sfârșit un loc de muncă mai bine plătit. Câțiva ani a fost

îngrijitor în coala primar , apoi a fost chemat la Primărie pentru a ocupa postul de mesager conciliant.

Astfel a fost creat o fereastră pentru a-mi prăsi slujba din fabrică și să mă dedic copilului în așteptarea să-i dau un frate. Pe 17 august 1962 am fost înveseliți de nașterea celui de-al doilea copil al nostru. Luciano era deschis la culoare, cu părul blond, opusul lui Armando. O poveste cu zâne. Duminică 26 a fost botezat cu tatăl său Giuse, verișoara Mariuccia și fratele nașterii Giuse Antonio. Din nou a trebuit să stau acasă. După concediul de maternitate, mi-am prăsit slujba pentru a mă dedica doi copii frumoși.

Pe 1 octombrie 1962, Armando cu un color albastru și un ghiozdan pe umăr a început clasa întâi. L-am încredințat-o cu câteva lacrimi profesorului Leopardi.

În aceeași perioadă, primarul din Domodossola l-a chemat pe Giuse propunându-i cazare la etajul doi al Primăriei, care a rămas vacant când mesagerul municipal s-a pensionat. În câteva zile am organizat mutarea. În centru aveam tot confortul. Seara, închisă la mare, eram conducătorii orașului. Am putut urmări comod demonstrațiile de pe balconul Primăriei. De la ferestrele noastre puteam vedea o parte din piață cu o tradiție veche de secole.

Între timp, Luciano făcea primii pași: devenise mascota angajaților orașului.

Pentru a suplimenta salariile lui Giuse, am vrut să inventez o meserie. Am început să îmbrac geamuri, paturi și perne pentru prieteni. Vestea s-a răspândit și așa am devenit "doamna corturilor". Giuse în timpul liber a învățat să pregătească asamblarea tijelor de perdele și slavă Domnului ne-am putut bucura de o viață mai confortabilă.

La 1 octombrie 1968, Luciano a început școala și cu profesoara

Luisa Cerri.

Timpul a trecut repede. Vara am plecat în vacanță prin Italia cu cortul de camping. Uneori până în Sicilia până în orașul meu natal.

În iulie 1973 eram în camping în Val d'Aosta și am început să am primele simptome de sarcină. Pe 16 februarie 1974, sora mai mică Daniela a sosit pentru Armando, care avea aproape optsprezece ani, și Luciano, care avea doisprezece ani. Era vremea carnavalului și cei care s-au uitat la panglica roz de pe ușa Primăriei au crezut că este o glumă. Preotul paroh ne-a sfătuit să sărbătorim Botezul în noaptea de Paști, naștră prietenă noastră Gianna și naștră de unchiul dobândit Benito.

Uitați de superstiții, de data aceasta am participat și eu la evenimentul din noaptea de 13 aprilie. A doua zi la oratoriu au fost o sută de oaspeți pentru bătăuții coritoare.

Și Daniela a crescut și acum suntem bătrâni. Cei trei copii ai noștri ne-au dat 7 nepoți: Stefano, Virginia, Greta, Lorenzo, Rebecca, Letizia și Matteo.

Povestea se termină. Pe 19 septembrie 2015, Giuse și cu mine am sărbătorit 60 de ani împreună.

Mulțumim lui Dumnezeu, Maicii Domnului și tuturor celor care ne-au iubit.

Mazza Concetta Maglio, n scut în Novara di Sicilia la 18 aprilie 1936.

Index

1. C minul patern	7
2. Din lumea asta	14
3. Joac -te în nisip	25
4. Uleiul, pânzele de p ianjen i ochiul r u	35
5. Bufni ele	41
6. Vossia iart -m (Starlight)	46
7. Emily	53
8. Zborul rândunelelor	58
9. Poarta spre rai	65
10. Tusa frumoasa	71
11. Fa de por elan	75
12. Violetele	78
13. Via nou	83
14. Primele noastre cuiburi	86
15. Slav Domnului...	89

